



ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αξιολόγηση γράφο-φωνολογικής ενημερότητας σε έναν δίγλωσσο αλβανικό πληθυσμό μαθητών της Α δημοτικού

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

Χατζησταματίου Χριστίνα

Κουτσιουμάρη Ευαγγελία

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

Κασταμονίτη Δήμητρα

ΠΑΤΡΑ- 2018

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Έχοντας ολοκληρώσει την παρούσα πτυχιακή εργασία, αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε όλους όσους συνέβαλαν με οποιοδήποτε τρόπο στην πραγματοποίησή της.

Τις θερμότερες ευχαριστίες μας οφείλουμε στην επιβλέπουσα Καθηγήτρια μας, κ. Δήμητρα Κασταμονίτη, για την εμπιστοσύνη που μας έδειξε με την ανάθεση του συγκεκριμένου θέματος, για το χρόνο που διέθεσε, την προθυμία της να μας βοηθήσει, κατά τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας, τις συμβουλές της και τις εύστοχες παρατηρήσεις της.

Ακόμη, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον φίλο Γιάννη Μ. από την Μυτιλήνη για την προθυμία του να μας βοηθήσει στις στατιστικές αναλύσεις που μας δυσκόλεψαν κατά τη διάρκεια της διπλωματικής εργασίας. Επίσης, ευχαριστούμε θερμά, την συνάδελφο Ειρήνη Παπαδοπούλου, ειδική παιδαγωγός, για το χρόνο που διέθεσε για την παροχή στοιχείων αναγκαίων για την ολοκλήρωση της εργασίας.

Επιπρόσθετα, οφείλουμε να ευχαριστήσουμε το κέντρο θεραπευτικής παρέμβασης «Λέξημα», καθώς και όλα εκείνα τα κέντρα και γραφεία λογοθεραπείας της Μυτιλήνης που μας στήριξαν με την πολύτιμη βοήθεια τους, παρέχοντας μας την δυνατότητα να πραγματοποιήσουμε τις αξιολογήσεις μας για την διεκπεραίωση της μικρής έρευνας μας.

Τέλος, το μεγαλύτερο ευχαριστώ το οφείλουμε στις οικογένειες μας, που υπήρξαν ανεκτίμητο στήριγμα για κάθε μία ξεχωριστά, σε κάθε στάδιο της ζωής μας. Η πίστη τους στις δυνατότητές μας, η στήριξη όλων των επιλογών μας, αλλά και η αμέριστη συμπαράστασή τους κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό στην επιτυχή διεκπεραίωσή της.

Περίληψη στα ελληνικά

Η ανάπτυξη της εργασίας πραγματοποιείται με σκοπό την ενημέρωση σχετικά με τη γραφο-φωνολογική ενημερότητα και της ύψιστης σημασίας της ύπαρξής της σε δίγλωσσο πληθυσμό.

Στην αρχή της εργασίας, παρουσιάζονται όλα τα διαγράμματα που αναφέρονται τόσο στο θεωρητικό όσο και στο ερευνητικό κομμάτι καθώς και η εισαγωγή που περιγράφει αναλυτικά το θέμα της παρούσα έρευνας.

Συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο, από το οποίο ξεκινά το θεωρητικό κομμάτι, αρχικά επισημαίνεται ο ορισμός της διγλωσσίας καθώς και η συστηματοποίηση των μορφών της. Στη συνέχεια αναφέρονται οι βασικές μορφές της γλωσσικής ανάπτυξης, καθώς και τα αναπτυξιακά φωνολογικά βήματα που απαιτούνται.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, ορίζεται η φωνολογική επίγνωση και η σημασία της γραφοφωνολογικής ενημερότητας. Επιπρόσθετα, παρουσιάζεται ένα πρόγραμμα φωνολογικής εξάσκησης για τη βελτίωση της φωνολογικής επίγνωσης των μαθητών, το οποίο μπορεί να προσαρμοστεί αντίστοιχα και για την γραφο-φωνολογική.

Στο επόμενο κεφάλαιο, παρουσιάζεται αναλυτικά η δομή του αξιολογητικού εργαλείου που χρησιμοποιήθηκε ως προς τους τρεις τομείς της επιλεκτικής χορήγησης που πραγματοποιήθηκε. Παράλληλα, επισημάνθηκαν περιγραφικά και άλλοι αξιολογικές μέθοδοι που εξετάζουν τη σχολική ετοιμότητα ενός παιδιού.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, της πτυχιακής εργασίας, παρουσιάζεται η μεθοδολογία της παρούσας έρευνας. Αρχικά, υπογραμμίζεται ο σκοπός της μελέτης και τα ερευνητικά ερωτήματα που χρειάστηκαν για την διεξαγωγή της έρευνας. Επιπλέον, αναφέρεται το δείγμα και το αξιολογητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκαν. Τέλος, περιγράφεται ο τρόπος και τα μέσα που χρειάστηκαν για την εξαγωγή των αποτελεσμάτων και των δεδομένων.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται σε πίνακες και διαγράμματα τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τα ερευνητικά ερωτήματα και τα στατιστικά κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν.

Στο έκτο κεφάλαιο σχολιάζονται τα αποτελέσματα και παρουσιάζονται με συνοπτικό τρόπο τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την παρούσα μελέτη. Επίσης αναφέρονται οι περιορισμοί της έρευνας καθώς και προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

Στο τελευταίο κεφάλαιο, σημειώνεται η βιβλιογραφική αναφορά που συλλέχτηκε ως πηγή δεδομένων, τόσο για τους ορισμούς όσο και για ακέραιες πληροφορίες που χρειάστηκαν για τη συγγραφή της πτυχιακής εργασίας.

Περίληψη στα αγγλικά

This research is carried out with a view to inform about the Phonological awareness and writing and the utmost importance of its existence in a bilingual population.

At the beginning, all diagrams are presented that refer to both theoretical and research part as well as the introduction that describes in detail the subject of this research.

Specifically, in the first chapter, from which the theoretical part begins, the definition of bilingualism and the systematization of its forms are initially highlighted. Below are presented the basic forms of linguistic development, as well as the developmental phonological steps required.

In the second chapter, phonological awareness and the importance of graphophonological awareness are defined. Also, there is a phonological exercise program to improve students' phonological awareness, which can also be adapted to phonological phonology.

In the third chapter, the structure of the evaluation tool used in the three areas of selective delivery was presented in detail. Also other valuable methods have been outlined to examine the child's readiness for schooling.

The fourth chapter of the study presents the methodology of this research. Initially, the purpose of the study and some research questions needed to conduct the research were highlighted. In addition, the sample and the evaluation tool used are mentioned. Finally, we describe how and the means needed to extract the results and data.

In the fifth chapter, presented the results obtained from the survey questions and the statistical criteria were used in tables and diagrams.

The sixth chapter discusses the results and summarizes the findings of this study. Research constraints as well as proposals for future research are also mentioned.

In the last chapter, is the bibliography where we have collected the entire data source, both for the definitions and for the complete information needed for writing this study.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη στα ελληνικά	3
Περίληψη στα αγγλικά	5
Εισαγωγή	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:	9
1. Διγλωσσία	9
1.1.Εισαγωγή και οριοθέτηση της Διγλωσσίας	9
1.2.Συστηματοποίηση των μορφών της διγλωσσίας.....	10
1.3.Διγλωσσία και γλωσσική ανάπτυξη	12
1.4.Ανάπτυξη των φωνολογικών γνώσεων	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ:	14
2. Γραφο - Φωνολογική ενημερότητα	14
2.1.Μια γενική εικόνα και ορισμός της Φωνολογικής επίγνωσης	14
2.2.Φωνολογική ενημερότητα και γραφή	15
2.3.Πρόγραμμα γραφο-φωνολογικής εξάσκησης	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	18
3. Αθηνά τεστ	18
3.1.Εισαγωγή.....	18
3.2.Περιγραφή του αξιολογητικού εργαλείου	19
3.3.Επιλεκτική Χορήγηση και δεδομένα	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	22
Μεθοδολογία μελέτης	22
4.1. Σκοπός:.....	22
4.2. Ερευνητικά ερωτήματα:	22
4.3. Σχεδιασμός Έρευνας:	22
4.4. Δείγμα:	22

4.5.	Θέματα Ηθικής:	23
4.6.	Υλικό:.....	23
4.7.	Εξαγωγή δεδομένων	25
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	26
5.	Αποτελέσματα της έρευνας	26
5.1.	Περιγραφική ανάλυση αποτελεσμάτων	26
5.1.1.	Φύλο	26
5.1.2.	Χρονολογική ηλικία	26
5.2.	Ανάλυση της υποκατηγορίας «Διάκριση γραφημάτων»	27
5.2.1.	Διάκριση γραφημάτων στα αγοριών	28
5.2.2.	Διάκριση γραφημάτων στα κορίτσια	29
5.2.3.	Συσχετίσεις στην υποκατηγορίας «Διάκριση γραφημάτων».	30
5.3.	Ανάλυση της υποκατηγορίας «Διάκριση φθόγγων»	33
5.3.1.	Διάκριση φθόγγων στα αγόρια	33
5.3.2.	Διάκριση φθόγγων στα κορίτσια	34
5.3.3.	Συσχετίσεις στην υποκατηγορία «Διάκριση φθόγγων».	36
5.4.	Ανάλυση αποτελεσμάτων «Σύνθεση φθόγγων»	38
5.4.1.	Σύνθεση φθόγγων στα αγόρια.....	38
5.4.2.	Σύνθεση φθόγγων στα κορίτσια.....	39
5.4.3.	Συσχετίσεις στην υποκατηγορίας «Σύνθεση φθόγγων».	41
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΈΚΤΟ	43
6.	Συζήτηση και μελλοντική έρευνα	43
	Βιβλιογραφία	45
	Παράρτημα Α: ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	48
	Παράρτημα Β: ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ	51

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο άνθρωπος έχει την ανάγκη να επικοινωνεί με το περιβάλλον του, μέσω λεκτικής όσο και μη λεκτικής επικοινωνίας ή εναλλακτικών τρόπων επικοινωνίας. Δηλαδή, καθίσταται ικανός να μεταδώσει ένα μήνυμα ή μια πληροφορία μέσω της χρήσης του λόγου και της ομιλίας. Η γλώσσα ως κοινός παρονομαστής του λόγου και της ομιλίας, αποτελεί ένα κοινό κώδικα επικοινωνίας σε μια γλωσσική κοινότητα. Ο τρόπος βέβαια που χρησιμοποιείται διαφέρει από άνθρωπο σε άνθρωπο.

Για να επιτευχθεί η σωστή χρήση της γλώσσας είναι αναγκαίο να πληρούνται κάποιοι κανόνες. Ο άνθρωπος οδηγήθηκε στην ανάπτυξη της ανάγνωσης και του γραπτού λόγου. Πρόκειται για διεργασίες που εύκολα μπορούμε να συμπεράνουμε πως έπονται κάποιων προγενέστερων σταδίων της γλωσσικής εξέλιξης που έχουν κατακτηθεί. Στην προκείμενη εργασία, λοιπόν, θα αναπτυχθεί εκτενώς μια ιδιαίτερη ικανότητα του ανθρώπου που αναπτύσσει κατά τη διάρκεια της γλωσσικής του εξέλιξης που θεωρείται μερικώς η βάση για την ανάπτυξη της ανάγνωσης και της γραφής, τη γραφο-φωνολογική ενημερότητα.

Στις μέρες μας, έχει παρατηρηθεί, τόσο σε Νηπιαγωγεία όσο και σε Δημοτικά Σχολεία, το φαινόμενο των δίγλωσσων παιδιών που φαίνονται να βρίσκονται σε επικινδυνότητα για μαθησιακές δυσκολίες.

Σύμφωνα με την έρευνα της Κατσαντώνη (2012), υπογραμμίζεται πως υπάρχουν πολλοί παράγοντες που καθορίζουν τη γενική πορεία ενός παιδιού στον τομέα της μάθησης. Αυτοί αναφέρονται στον κοινωνικό παράγοντα, στο κοινωνικό - μορφωτικό πλαίσιο, σε ψυχολογικούς παράγοντες, στη νοημοσύνη, σε πολιτισμικές διαφορές και σε κοινωνικές διαπροσωπικές σχέσεις του δίγλωσσου παιδιού. Έτσι λοιπόν, όταν εντοπίζεται το πρόβλημα απαιτούνται εξατομικευμένες προσεγγίσεις από ειδικούς, με στόχο την αποκατάσταση του.

Ο σκοπός της μελέτης αυτής είναι η ανίχνευση δυσκολιών γραφο-φωνολογικής επίγνωσης σε δίγλωσσα παιδιά αλβανικής καταγωγής που έχουν γεννηθεί και μεγαλώνουν στην Ελλάδα

Το βασικό συμπέρασμα της έρευνας αυτής αποτελεί ότι η δίγλωσσία και οι μαθησιακές δυσκολίες είναι έννοιες απόλυτα συνδεδεμένες μεταξύ τους και είναι αρκετά πιθανό να συνυπάρχουν σε πολλές περιπτώσεις παιδιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:

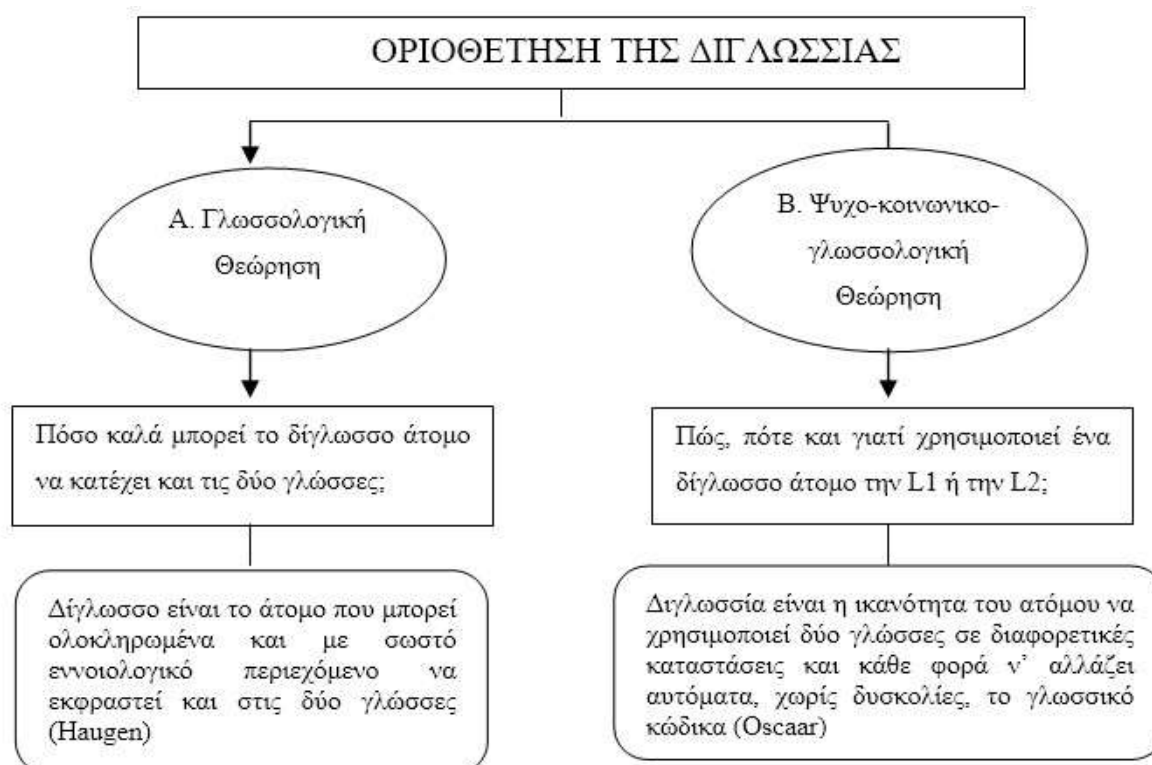
1. Διγλωσσία

1.1. Εισαγωγή και οριοθέτηση της Διγλωσσίας

Η διγλωσσία είναι ένα φυσιολογικό φαινόμενο, το οποίο εμφανίζεται όταν δύο γλώσσες έρχονται σε επαφή. Στην βιβλιογραφία δεν υπάρχει ένας σχετικός ορισμός που θα μπορούσε να έχει γενική ισχύ. Όλοι οι ορισμοί έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό. Περιγράφουν μια κατάσταση, κατά την οποία ένα άτομο κατέχει και χρησιμοποιεί περισσότερες από μία γλώσσες. (Saunders, 1984)

Διαπιστώνονται δύο κυρίως κατευθύνσεις, σε μια προσπάθεια συστηματοποίησης διαφόρων ορισμών.

- ✦ Ορισμοί στους οποίους τονίζεται περισσότερο η γλωσσολογική σημασία του φαινομένου (αναφέρονται στη γλωσσολογική ικανότητα του ατόμου), και
- ✦ Ορισμοί όπου τονίζεται η λειτουργικότητα της διγλωσσίας (αναφέρεται σε ψυχοκοινωνικο-γλωσσολογικά χαρακτηριστικά του φαινομένου)



Εικόνα 1: Συστηματοποίηση των ορισμών της διγλωσσίας, Σελ.43, Η διγλωσσία στην παιδική ηλικία, Β. Τριάρχη-Herrmann, Αθήνα. 2000.

1.2. Συστηματοποίηση των μορφών της διγλωσσίας

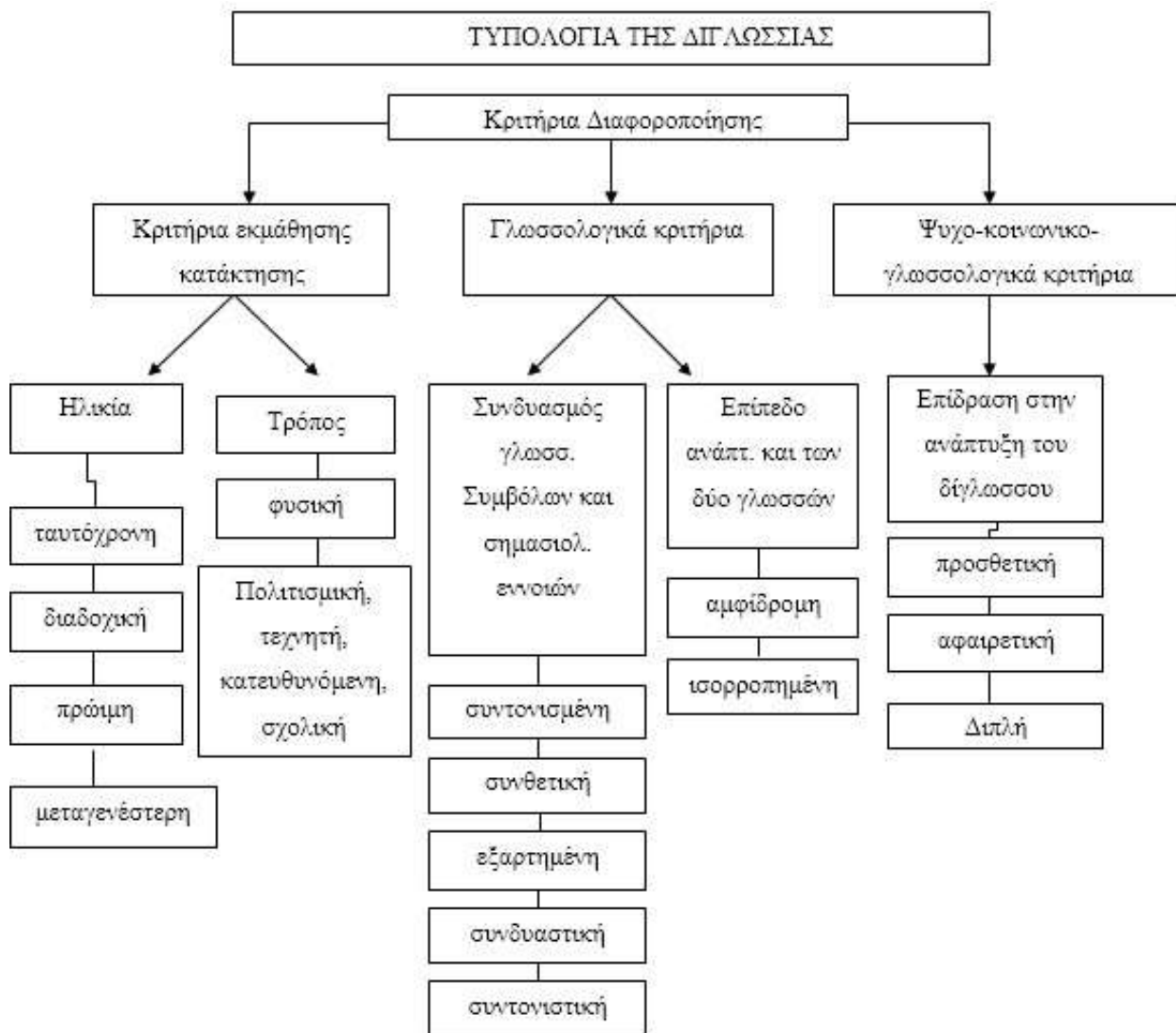
Το φαινόμενο της διγλωσσίας χαρακτηρίζεται ως πολυδιάστατο και πολύμορφο, καθώς είναι ποικίλες οι μορφές της.

Οι ποικίλες και διαφορετικές μορφές της διγλωσσίας συστηματοποιούνται με τη βοήθεια τριών κριτηρίων: 1. Κριτήρια εκμάθησης/ κατάκτησης.

Συγκεκριμένα, είναι οι συνθήκες (ηλικία και τρόπος/μέθοδος κατάκτησης) κάτω από τις οποίες κατακτήθηκε η διγλωσσία. 2. Κριτήρια γλωσσολογικά.

Δηλαδή, α) ο τρόπος σύνδεσης των γλωσσικών συμβόλων και των σημασιολογικών εννοιών και β) ο βαθμός κατοχής του κάθε γλωσσικού συστήματος. 3. Κριτήρια επίδρασης στην ανάπτυξη του δίγλωσσου ατόμου.

Αναφέρεται στις επιπτώσεις που επιφέρει η διγλωσσία στη γλωσσική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη του ατόμου.



Εικόνα 2: Τυπολογία της διγλωσσίας, Σελ.58, Η διγλωσσία στην παιδική ηλικία, Β. Τριάρχη-Herrmann, Αθήνα. 2000.

1.3. Διγλωσσία και γλωσσική ανάπτυξη

Η κατάκτηση μιας δεύτερης γλώσσας μπορεί να πραγματοποιηθεί σε διάφορες ηλικίες και με ποικίλους τρόπους. Για παράδειγμα υπάρχουν περιπτώσεις που, ένα άτομο έρχεται σε επαφή ταυτόχρονα με δύο ή τρεις γλώσσες, ήδη από τη γέννηση του, που αναπτύσσονται παράλληλα, και άτομα που η εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας τους αρχίζει αφού έχει ήδη προχωρήσει ή ολοκληρωθεί η ανάπτυξη της μητρικής γλώσσας.

Έτσι, υπογραμμίζεται ότι ο χρόνος και ο τρόπος που ένα άτομο κατακτά μια δεύτερη ή τρίτη γλώσσα ποικίλλει και επηρεάζει την γλωσσική διαδικασία και ίσως το βαθμό κατάκτησης της αντίστοιχης γλωσσικής ικανότητας.

Σύμφωνα με τον Wode (1993), οι βασικές μορφές γλωσσικής ανάπτυξης είναι οι παρακάτω:

Πίνακας 1: Βασικές μορφές γλωσσικής ανάπτυξης.

Μονόγλωσση γλωσσική ανάπτυξη	Κατάκτηση της πρώτης γλώσσας.
Πολύγλωσση γλωσσική ανάπτυξη	Ταυτόχρονη κατάκτηση δύο ή περισσότερων γλωσσών ως πρώτη γλώσσα.
Φυσική κατάκτηση μιας δεύτερης γλώσσας	Κατάκτηση μιας δεύτερης γλώσσας κάτω από φυσικές συνθήκες, αφού έχει ήδη αρχίσει ή ολοκληρωθεί η κατάκτηση της πρώτης γλώσσας.
Εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας	Κατάκτηση μιας δεύτερης ή τρίτης γλώσσας με τη βοήθεια σχολικού ή φροντιστηριακού μαθήματος.

Για μια σφαιρική εικόνα της ανάπτυξης της γλωσσικής ικανότητας του δίγλωσσου παιδιού στις δύο διαφορετικές γλώσσες, συνιστάται να εξετάζεται η ανάπτυξη της γλωσσικής ικανότητας ξεχωριστά για το κάθε επίπεδο της γλώσσας. (βλ. Μπαμπινιώτης 1993, Κατή 1992,)

Το γλωσσικό σύστημα διακρίνεται σε τρία επίπεδα:

- ✦ Το *φωνολογικό*,
- ✦ Το *σημασιολογικό* και
- ✦ Το *γραμματικό* που αποτελείται από α) συντακτικό και β) μορφολογικό τομέα

1.4. Ανάπτυξη των φωνολογικών γνώσεων

Κατά τη δίγλωσση γλωσσική ανάπτυξη, το δίγλωσσο παιδί διαφοροποιεί πρώτα φωνολογικά τα δύο γλωσσικά συστήματα. Προφανώς, το παιδί αντιλαμβάνεται περισσότερο τις διαφορές που υπάρχουν στο φωνολογικό επίπεδο μεταξύ των δύο γλωσσών. Όπως έχει πιστοποιηθεί από διάφορες μελέτες, όλη η γλωσσική ανάπτυξη του δίγλωσσου παιδιού, και κατά συνέπεια και η φωνολογική, δε διαφέρει πολύ από αυτή ενός μονόγλωσσου παιδιού.

Σύμφωνα με τη θεωρία του Jakobson (1987), το δίγλωσσο παιδί θα πρέπει αρχικά να αναγνωρίσει και να διαφοροποιήσει μεταξύ των ηχηρών και των άηχων φωνημάτων, θα πρέπει να αντιληφθεί τις ακουστικές διαφορές μεταξύ των φωνηέντων και των συμφώνων, καθώς και των στιγμαίων και των εξακολουθητικών συμφώνων των δύο γλωσσικών συστημάτων.

Πίνακας 2: Ακολουθία αναπτυξιακών φωνολογικών βημάτων (Kegel, 1987)

1 ^ο	Διαφοροποίηση μεταξύ διχειλικών και ρινικών φθόγγων (π.χ. /b/ και /n/)
2 ^ο	Διαφοροποίηση μεταξύ οδοντικών και διχειλικών συμφώνων (π.χ. /t/ και /p/)
3 ^ο	Διαφοροποίηση μεταξύ ανοιχτών και κλειστών φωνηέντων (π.χ. /a/ και /i/)
4 ^ο	Διαφοροποίηση μεταξύ κλειστών «σκληρών» και «μαλακών» ουρανικών (π.χ. /ka/ και /ce/)

Μετά από έρευνα της Τριάρχη (1980) για διερεύνηση των διαταραχών του ψευδισμού τόσο σε δίγλωσσο όσο και σε μονόγλωσσο πληθυσμό, διαπιστώθηκαν τα παρακάτω. Μεταξύ των διαταραχών που παρουσιάζονται στα παιδιά προσχολικής ηλικίας και στα παιδιά Α' δημοτικού, υπάρχει ακριβώς η ίδια στατιστική διαφορά που υπάρχει μεταξύ των διγλώσσων και των μονόγλωσσων παιδιών. Συμπερασματικά, η δίγλωσση γλωσσική ανάπτυξη κυλά όπως και η μονόγλωσση.

Η διγλωσσία για το παιδί είναι ένα θέμα μεγάλης σημασίας που απαιτεί ειδική προσοχή τόσο από το οικογενειακό περιβάλλον του, όσο και από τους εκπαιδευτικούς φορείς. Στην ελληνική εκπαίδευση, σύμφωνα με ερευνητικά πορίσματα, τα δίγλωσσα παιδιά αντιμετωπίζονται ως μονόγλωσσα, αγνοώντας πλήρως το γλωσσικό τους υπόβαθρο ή χαρακτηρίζονται ως «αλλόγλωσσα» (Τσοκαλίδου, 2005)

Βασική προϋπόθεση για τη σωστή ανάπτυξη της διγλωσσίας στο μαθησιακό περιβάλλον του δίγλωσσου παιδιού, είναι να γνωρίζει ο δάσκαλος τη γλωσσική ιδιομορφία του κάθε παιδιού για να μπορεί να δουλέψει πάνω σε αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. Γραφο - Φωνολογική ενημερότητα

2.1. Μια γενική εικόνα και ορισμός της Φωνολογικής επίγνωσης

«Η φωνολογική επίγνωση είναι μια πολύ σύνθετη μεταγλωσσική δεξιότητα. Την ονομάζουμε “μεταγλωσσική” και όχι απλώς “γλωσσική” επειδή δεν μεταχειριζόμαστε τη γλώσσα για να επικοινωνήσουμε για αντικείμενα ή για μας, όπως συνήθως αλλά παίρνουμε έννοιες γλωσσικές, όπως είναι η έννοια της λέξης, και τις μεταχειριζόμαστε σαν να είναι αντικείμενα» (Πρωτόπαπας, 2010, σελ.209).

Φωνολογική ενημερότητα ονομάζεται η συνειδητή διάκριση και ανάλυση της ομιλίας στα επιμέρους στοιχεία της (λέξεις που αποτελούν την πρόταση, συλλαβές που αποτελούν την λέξη και φωνήματα που αποτελούν τη συλλαβή). Επιπρόσθετα, είναι η αντίληψη των σχέσεων μεταξύ των φωνημάτων, της ομοιοκαταληξίας καθώς και ο συνειδητός χειρισμός τους μέσα στη λέξη για τη δημιουργία νέων λέξεων (Κωτσοπούλου, 2007)

Για να επιτευχθεί και να κατακτηθεί ο τομέας της φωνολογικής ενημερότητας, είναι απαραίτητη η εξοικείωση του παιδιού με τους ήχους μιας λέξης ή ψευδολέξης. Για να ανταπεξέρθουν στις διαδικασίες γραφής και ανάγνωσης πρέπει να έχουν κατανοήσει ότι οι λέξεις αποτελούνται από φωνήματα και ότι για το σχηματισμό λέξεων χρειάζεται ένας αριθμός φωνημάτων (Πρωτόπαπας, Νικολόπουλος, Σκαλούμπακας, 2003).

Για να μάθει ένα παιδί να γράφει και να διαβάζει πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι ο προφορικός λόγος συσπάται σε φωνολογικές μονάδες, τα φωνήματα. Αυτά συμβολίζονται με τα ανάλογα γραφήματα. Έτσι διαπιστώνουμε πως το ομαλό πέρασμα από τον προφορικό στο γραπτό λόγο απαιτεί ανεπτυγμένη φωνολογική ενημερότητα (Παντελιάδου, 2000).

Τα τελευταία χρόνια, η ανάπτυξη της φωνολογικής ενημερότητας σε παιδιά προσχολικής ηλικίας έχει απασχολήσει ιδιαίτερα τους ερευνητές. Μετά από έρευνες, έχει παρατηρηθεί πως η φωνολογική ενημερότητα είναι πολύ σημαντικός δείκτης και απολύτως απαραίτητη δεξιότητα για την απόκτηση δεξιότητας ανάγνωσης και γραφής (Τάφα, 2000). Οι μεταφωνολογικές ικανότητες είναι πολύ σημαντικές στα πρώτα στάδια που αναπτύσσεται η ανάγνωση (Μανωλίτσης, 2000).

2.2. Φωνολογική ενημερότητα και γραφή

Αρκετές ελληνικές έρευνες όπως των Πόρποδα (1999), Πόρποδα & Παλαιοθοδώρου (1990) κτλ., (όπως αναφέρεται από τον Πόρποδα, 2002), υποστηρίζουν πως υπάρχει μεγάλη σχέση μεταξύ φωνολογικής ενημερότητας και εκμάθησης ορθογραφημένης γραφής.

Η γραφο-φωνολογική ενημερότητα αναφέρεται στο βαθμό συνειδητοποίησης εκ μέρους του παιδιού ότι ο λόγος, γραπτός και προφορικός, συντίθεται από βασικές επιμέρους ακουστικές και οπτικές μονάδες: τα φωνήματα-φθόγγους και τα γραφήματα-γράμματα.

Η αδυναμία διάκρισης φωνημικών δομικών στοιχείων του αρχικού τμήματος συλλαβής μπορεί να προκαλέσει ορθογραφικά λάθη, καθώς και ορισμένα ορθογραφικά λάθη προκαλούνται από την ασαφή γνώση φωνημικών δομικών στοιχείων. (Treiman et al., 1990)

Συμπερασματικά από τους δύο ορισμούς τόσο της φωνολογικής όσο και της γραπτής ενημερότητας συμπίπτει ότι είναι διαφορετικοί τομείς αλλά αλληλένδετοι, καθώς αν δεν υπάρχει φωνολογική ενημερότητα που είναι σε προφορικό επίπεδο, το παιδί δεν μπορεί να προχωρήσει στο στάδιο του γραπτού λόγου που αφορά τη γραφο-φωνολογική επίγνωση.

Πίνακας 3: Φωνολογικής & Γραφο-φωνολογική Ενημερότητα

Φωνολογική Ενημερότητα	Αφορά στον προφορικό λόγο. Δηλαδή το παιδί να καταλαβαίνει από ποιο φώνημα ή από ποια συλλαβή ξεκινάει η λέξη, αλλά προφορικά.
Γραφο-φωνολογική Ενημερότητα	Όταν το παιδί συνθέτει συλλαβές γραπτά και καταλαβαίνει από ποια φωνήματα αποτελείται μια λέξη.

Ελλείμματα σε λειτουργίες της φωνολογίας, όπως συμβαίνει στα παιδιά με φωνολογικές διαταραχές αυξάνει τον κίνδυνο για δυσκολίες στην ανάγνωση, γραφή και ορθογραφία. (Κοκμοτός, 2016)

2.3. Πρόγραμμα γραφο-φωνολογικής εξάσκησης

Ένα πρόγραμμα για βελτίωση και ανάπτυξη της γραφο-φωνολογικής επίγνωσης ξεκινάει από δραστηριότητες που αποσκοπούν στην άσκηση προσοχής σε ήχους του περιβάλλοντος και στην κατανόηση των ορίων των φράσεων και των λέξεων (γνωστή ως λεκτική ενημερότητα). Έπειτα, το θεραπευτικό αυτό πρόγραμμα συνεχίζει με άλλες δραστηριότητες που ευαισθητοποιούν σε συλλαβές και καταλήξεις. Τέλος, το πρόγραμμα γραφο-φωνολογικής ενημερότητας φτάνει σε κάποιες δραστηριότητες που εξασκούν στη δύσκολη φωνημική διάσπαση και σύνθεση (ανάλυση των λέξεων σε φωνήματα ή σύνθεση φωνημάτων σε λέξεις).

Παρακάτω ακολουθεί ένα τυπικό προτεινόμενο πρόγραμμα δραστηριοτήτων γραφοφωνολογικής ενημερότητας.

I. Δραστηριότητες που αποσκοπούν στην άσκηση προσοχής σε ήχους περιβάλλοντος.

- ✦ Ήχοι από το φυσικό περιβάλλον
- ✦ Ήχοι παλιάς και νέας τεχνολογίας
- ✦ Ήχοι που προκαλούνται από τον άνθρωπο
- ✦ Φωνές ζώων
- ✦ Ήχοι μέσων συγκοινωνίας
- ✦ Αναπαραγωγή ρυθμού και αριθμού χτυπημάτων με το χέρι ή κάποιο μουσικό όργανο.

II. Δραστηριότητες που αποσκοπούν στην κατανόηση των ορίων των φράσεων και των λέξεων.

- ✦ Η ξεχασμένη λέξη. (Λέμε μια συγκεκριμένη πρόταση πολλές φορές και την επαναλαμβάνει το παιδί. Ύστερα λέμε την πρόταση φροντίζοντας κάθε φορά να παραλείψουμε μία λέξη και ζητάμε από το παιδί να εντοπίσει τη συγκεκριμένη λέξη που λείπει)

- ✦ Τα ραβδάκια. (Εκφωνούμε μια πρόταση. Το παιδί τοποθετεί στο πάτωμα, τόσα ραβδάκια όσα και οι λέξεις της πρότασης που ειπώθηκε. ✦ Ασκήσεις χωρισμού πρότασης σε λέξεις με χαρτόνι.
- ✦ Ασκήσεις σύγκρισης προτάσεως μετρώντας τις λέξεις κάθε πρότασης με ραβδάκια ή χαρτόνια (μικρή ή μεγάλη)

III. Δραστηριότητες που ευαισθητοποιούν σε συλλαβές και καταλήξεις.

- ✦ Εντοπισμός πρώτης συλλαβής.
- ✦ Χωρισμός της λέξης σε συλλαβές.
- ✦ Αναγνώριση της θέσης των συλλαβών στις λέξεις.
- ✦ Απαλοιφή της αρχικής συλλαβής.
- ✦ Απαλοιφή του πρώτου ή δεύτερου συνθετικού μιας λέξης.

IV. Ασκήσεις ανάλυσης και σύνθεσης λέξεων.

- ✦ Οικογένειες λέξεων (Στην ίδια οικογένεια ανήκουν οι απλές ή σύνθετες λέξεις που έχουν το ίδιο θέμα π.χ. χιόνι, χιονιάς, χιονοπόλεμος, χιονάνθρωπος, χιονοθύελλα, χιονοστιβάδα, κλπ.)
- ✦ Σύνθεση με αχώριστα μόρια, που εμφανίζονται ως πρώτα συνθετικά και είναι μονοσύλλαβες ή δισύλλαβες λέξεις (-α, -ξε, ανα-).
- ✦ Αινίγματα (Σύνθεση). Για παράδειγμα, αν στο μο-, βάλω ένα ρο-, μέσα στην κούνια θα το βρω. Τι είναι? Κλπ.
- ✦ Σύνθεση δύο λέξεων (άσπρο + μαύρο = ασπρόμαυρο).
- ✦ Διάσπαση λέξεων (ανάλυση)
- ✦ Αντικατάσταση τελευταίας συλλαβής (παράγωγα, υποκοριστικά, κλπ.)
- ✦ Ασκήσεις ομοιοκαταληξίας.

V. Δραστηριότητες που εξασκούν στη φωνημική διάσπαση και σύνθεση λέξεων.

- ✦ Θέση φωνήματος στις λέξεις.
- ✦ Ασκήσεις ανάλυσης και σύνθεσης της λέξης, στα επιμέρους φωνήματα.
- ✦ Ασκήσεις ταύτισης φωνήματος- γραφήματος.
- ✦ Spoonerism - ανταλλαγή πρώτης συλλαβής ή πρώτου γράμματος ανάμεσα σε δύο λέξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3. Αθηνά τεστ

3.1. Εισαγωγή

Υπάρχουν αρκετές αξιολογικές μέθοδοι που εξετάζουν την σχολική ετοιμότητα ενός παιδιού προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας, μαθησιακές δυσκολίες που μπορεί να παρουσιάσει, και διάφορους ψυχοπαιδαγωγικούς παράγοντες που μπορεί να δυσχεραίνουν τη μάθηση και την σχολική επίδοση του παιδιού. Τέσσερις από αυτές αναφέρονται παρακάτω.

Πίνακας 4.: Αξιολόγηση δεξιοτήτων και αδυναμιών παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Περιγραφή:	<i>Αξιολόγηση δεξιοτήτων και αδυναμιών παιδιών προσχολικής ηλικίας</i>
Ηλικία χορήγησης:	5- 6 ετών
Απαιτούμενος χρόνος χορήγησης:	45 λεπτά
Περιγραφή:	<ul style="list-style-type: none">✦ Σταθμισμένη διαδικασία ανιχνευτικού ελέγχου.✦ Εντοπισμός παιδιών που ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου για εμφάνιση ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.✦ Αξιολόγηση τη μαθησιακή πρόοδο.✦ Αξιολογεί γλωσσικές, μαθηματικές, κοινωνικές, κινητικές δεξιότητες.

Πίνακας 5: Τεστ Διάγνωσης Μαθησιακών Δυσκολιών - Αθηνά τεστ.

Περιγραφή:	<i>Τεστ Διάγνωσης Μαθησιακών Δυσκολιών - Αθηνά τεστ</i>
Ηλικία χορήγησης:	5-9 ετών
Απαιτούμενος χρόνος χορήγησης:	Βραχεία χορήγηση: 45 λεπτά, Πλήρης χορήγηση: 65 λεπτά, Επιλεκτική χορήγηση 15 λεπτά περίπου.
Περιγραφή:	<ul style="list-style-type: none">-Σταθμισμένο ψυχοπαιδαγωγικό διαγνωστικό μέσο.-Εντοπισμός παιδιών που παρουσιάζουν δυσκολίες στις μαθησιακές απαιτήσεις του σχολείου.-Αξιολογεί ένα ευρύτατο φάσμα κινητικών, αντιληπτικών, νοητικών & ψυχογλωσσικών διεργασιών.

Πίνακας 6:Α-Τεστ σχολικής ετοιμότητας.

<u>Περιγραφή:</u>	<i>A-Τεστ σχολικής ετοιμότητας</i>
<u>Ηλικία χορήγησης:</u>	5-6 ετών
<u>Απαιτούμενος χρόνος χορήγησης:</u>	15 λεπτά
<u>Περιγραφή:</u>	-Δοκιμασία σχολικής ετοιμότητας. -Αφορά παιδιά του νηπιαγωγείου, πριν την εισαγωγή τους στην Α' Δημοτικού. - Αποτελείται από επτά κλίμακες (Γλωσσικές Αναλογίες, Πρώιμη Αφαιρετική Σκέψη, Οπτικοκινητικός Συντονισμός, Οπτική Αντίληψη, Αδρή Κινητικότητα, Χωροχρονικός Προσανατολισμός, Κρίση – Συλλογισμός) που καλύπτουν τις απαραίτητες δεξιότητες για μία επιτυχή φοίτηση και ερωτήσεις Γενικών Γνώσεων.

Πίνακας 7: *Λ.Α.Μ.Δ.Α. Τεστ - Λογισμικό Ανίχνευσης Μαθησιακών Δεξιοτήτων και Αδυναμιών.*

<u>Περιγραφή:</u>	<i>Λ.Α.Μ.Δ.Α. Τεστ - Λογισμικό Ανίχνευσης Μαθησιακών Δεξιοτήτων και Αδυναμιών</i>
<u>Ηλικία χορήγησης:</u>	B' - Δ' Δημοτικού & Ε' Δημοτικού - Β' Γυμνασίου
<u>Απαιτούμενος χρόνος χορήγησης:</u>	45 - 60 λεπτά
<u>Περιγραφή:</u>	-Εξετάζει δεξιότητες που αποτελούν δείκτες μαθησιακού δυναμικού, όχι μετρήσεις σχολικής επίδοσης. -Οι δοκιμασίες που συμπεριλαμβάνονται με τη μορφή παιχνιδιών στον υπολογιστή, αφορούν 8 τομείς (Ορθογραφία, Μορφοσυντακτική επεξεργασία, Κατανόηση προφορικού λόγου, Κατανόηση γραπτού κειμένου, Λεξιλόγιο, Μη λεκτική νοητική ικανότητα, Μνήμη εργασίας (εύρος προσοχής), Αντίληψη χαρακτηριστικών μουσικής)

3.2. Περιγραφή του αξιολογητικού εργαλείου

Στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε, το εργαλείο συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκε είναι το Αθηνά Τεστ, καθώς μια από της ερευνήτριες κατέχει πιστοποίηση και έχει εκπαιδευτεί για τη χορήγηση του σε παιδιά.

Το Αθηνά τεστ, λοιπόν αποτελεί ψυχοπαιδαγωγικό διαγνωστικό μέσο εντοπίζοντας τις δυσκολίες για ανταπόκριση στις μαθησιακές απαιτήσεις του σχολείου που παρουσιάζουν τα παιδιά. Απευθύνεται πρωτίστως σε παιδιά ηλικίας 5 έως με 9 ετών (δηλαδή νηπιαγωγείου, Α', Β', Γ' & Δ' Δημοτικού), αλλά χορηγείται και σε μεγαλύτερα παιδιά. Σταθμίστηκε στο Ψυχομετρικό εργαστήριο του Τομέα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1999 και έχει σταθμιστεί στην Ελλάδα. Είναι ένα πολυθεματικό τεστ ενδοατομικής αξιολόγησης και δίνει

μια αναλυτική εικόνα της παρούσας κατάστασης του παιδιού, σε καίριους τομείς της ανάπτυξης.

Αποτελείται από μία δέσμη επιμέρους διαγνωστικών δοκιμασιών, δεκατέσσερις (κύριες) και μία (συμπληρωματική), οι οποίες αξιολογούν ένα ευρύτατο φάσμα αντιληπτικών, νοητικών, ψυχογλωσσικών και ψυχοκινητικών διεργασιών. Οι δοκιμασίες αυτές ελέγχουν και αξιολογούν πλευρές της ανάπτυξης του παιδιού που θεωρούνται κρίσιμες για τη σχολική μάθηση και προσαρμογή.

3.3. Επιλεκτική Χορήγηση και δεδομένα

Για την διεξαγωγή της παρούσας έρευνας χρησιμοποιήθηκε μόνο ο τομέας ανάπτυξης της γραφο-φωνολογικής ενημερότητας, που περιλαμβάνει τρεις κλίμακες:

α) η κλίμακα «**σύνθεση φθόγγων**» για την αξιολόγηση της ικανότητας του παιδιού να συνενώνει φθόγγους και να σχηματίζει λέξεις,

β) η κλίμακα «**Διάκριση φθόγγων**» για την αξιολόγηση της ικανότητας του παιδιού να διακρίνει τους διάφορους φθόγγους-φωνήματα της ελληνικής γλώσσας μεταξύ τους, καθώς και

γ) η κλίμακα «**Διάκριση γραφημάτων**» για την αξιολόγηση των διάφορων γραμμάτων-γραφημάτων μεταξύ τους. Η αντιληπτική αυτή διάκριση ανάμεσα στα φωνήματα και ανάμεσα στα γραφήματα γίνεται με βάση φυσιολογικά-εξωτερικά χαρακτηριστικά (όχι εννοιολογικά) των ακουστικών και των οπτικών ερεθισμάτων, αντίστοιχα.

Η κλίμακα «Σύνθεση φθόγγων» αποτελείται από 32 λέξεις που έχουν επιλεγεί, ώστε να περιέχουν τα διάφορα φωνήματα-φθόγγους της ελληνικής γλώσσας στους διάφορους συνδυασμούς τους. Σε κάθε λέξη-ερώτηση, ο εξεταστής προφέρει, διαδοχικά, τους φθόγγους της λέξης (όπως πχ. «ψ·ά·ρ·ι», «α·σ·τ·έ·ρ·ι»), με τρόπο φυσικό και με ρυθμό δύο φθόγγους ανά δευτερόλεπτο. Το παιδί καλείται, συνθέτοντας τους φθόγγους αυτούς, να βρει και να προφέρει τη λέξη.

Η κλίμακα «Διάκριση φθόγγων» αποτελείται από 32 ζεύγη «ψευδολέξεων». Σε ορισμένα ζεύγη, οι δύο ψευδολέξεις είναι καθόλα όμοιες, όπως «γάζαμος-γάζαμος», και σε άλλα διαφέρουν. Στα ζεύγη που διαφέρουν, άλλοτε ένα γράμμα είναι διαφορετικό, όπως «τιφάρι-τιφάλι», άλλοτε δύο γειτονικά γράμματα έχουν ανταλλάξει θέσεις, όπως

«κρέδακέρδα», άλλοτε ένας φθόγγος έχει παραληφτεί, όπως «βαρτράζω-βατράζω» κτλ. Ο εξεταστής διαβάζει σε φυσικό τόνο, κάθε ζεύγος ψευδολέξεων και το παιδί καλείται να δηλώσει αν οι δύο λέξεις είναι ίδιες ή διαφορετικές. Το παιδί έχει γυρίσει την πλάτη του για να μην βλέπει τα χείλη του εξεταστή για να αποκλειστεί η δυνατότητα χειλεανάγνωσης.

Η κλίμακα «Διάκρισης γραφημάτων» αποτελείται από 21 ζεύγη ψευδολέξεων, των οποίων οι λέξεις σε ορισμένα ζεύγη είναι καθόλα ίδιες (όπως θάλμη-θάλημη), ενώ σε άλλες διαφέρουν. Άλλοτε οι λέξεις του ζεύγους διαφέρουν ως προς ένα ή δύο γράμματα, όπως «κλέδα-λέθα», άλλοτε διαφέρουν ως προς τη θέση δύο γραμμμάτων, όπως «ταπρο-ταρπο» και άλλοτε διαφέρουν, συγχρόνως, ως προς τα γράμματα και ως προς τη θέση των γραμμμάτων, όπως «ψατσάτω-φαστάτω». Η κλίμακα είναι παράλληλη της κλίμακας «Διάκρισης φθόγγων», με τη διαφορά ότι οι ψευδολέξεις κάθε ζεύγους για σύγκριση, αντί να δίνονται προφορικών, δίνονται γραπτώς. Ο εξεταστής παρουσιάζει τα ζεύγη των λέξεων γραμμένα σε μία σελίδα. Το παιδί καλείται να κοιτάξει το κάθε ζεύγος ψευδολέξεων και στις λέξεις που είναι διαφορετικές να σημειώσει με ένα μολύβι, ανάλογα, το ένα ή τα δύο γράμματα που είναι διαφορετικά ή/και τα δύο γράμματα που έχουν ανταλλάξει θέση.

Το υλικό που απαιτείται για τη χορήγηση και βαθμολόγηση των κλιμάκων του Αθηνά Τεστ αποτελείται από έντυπα, βιβλία και φυλλάδια, καθώς και αρχείο Excel για τη διεξαγωγή των αποτελεσμάτων με γραμμική μορφή. (Γενικό εγχειρίδιο, Αθηνά Τεστ διάγνωσης Δυσκολιών Μάθησης, Παρασκευόπουλος, 2011)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. Μεθοδολογία μελέτης

4.1. Σκοπός:

Ο σκοπός της μελέτης είναι η ανίχνευση δυσκολιών γραφο-φωνολογικής επίγνωσης σε δίγλωσσα παιδιά αλβανικής καταγωγής που έχουν γεννηθεί και μεγαλώνουν στην Ελλάδα, μέσω των τριών κλιμάκων αξιολόγησης της γραφο-φωνολογικής ενημερότητας του Τεστ ΑΘΗΝΑ.

4.2. Ερευνητικά ερωτήματα:

- Κατά πόσο διαφέρουν οι απαντήσεις που έδωσαν τα παιδιά στο τεστ σε καθεμία από τις τρεις δραστηριότητες;
- Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο φύλο των παιδιών Αλβανικής καταγωγής που μεγαλώνουν σε περιοχή της Ελλάδας (Λέσβος);
- Η αναπτυξιακή ηλικία των παιδιών είναι αντίστοιχη με τη χρονολογική τους ηλικία;

4.3. Σχεδιασμός Έρευνας:

Στόχοι της παρούσας έρευνας ήταν η ανάλυση των πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν αναφορικά με την κατάκτηση της προφορικής και της γραπτής φωνολογικής ενημερότητας των δίγλωσσων παιδιών αλβανικής καταγωγής που έχουν μεγαλώσει στην Ελλάδα.

Όλες οι συνεδρίες που πραγματοποιήθηκαν με τα παιδιά ήταν ατομικές. Απαραίτητη προϋπόθεση για την συμμετοχή του παιδιού στη μελέτη ήταν να πληροί τις προϋποθέσεις που είχαν οριστεί από τις δύο ερευνήτριες.

Τα δείγματα συλλέχθηκαν από μία λογοθεραπεύτρια που είναι πιστοποιημένη στο τεστ ΑΘΗΝΑ, έτσι ώστε να είναι ακριβείς οι μετρήσεις. Τα στοιχεία της έρευνας καταγράφηκαν σε περίοδο τριών μηνών περίπου (Μάρτιο – Ιούνιο 2018).

4.4. Δείγμα:

Για την διεξαγωγή της έρευνας εξετάστηκαν παιδιά αλβανικής καταγωγής που φοιτούν στην Α' τάξη του Ελληνικού δημοτικού σχολείου. Το δείγμα συλλέχθηκε από κέντρα και γραφεία λογοθεραπείας της Λέσβου.

Ο αριθμός των παιδιών που συμμετείχε στη μελέτη ανέρχεται σε 28 και πληρούσαν τις προϋποθέσεις που είχαν οριστεί στην αρχή της μελέτης. Οι προϋποθέσεις αυτές ήταν το κάθε δίγλωσσο παιδί:

- να έχει γεννηθεί στην Ελλάδα,
- να ακούει και να κατανοεί και τις δύο γλώσσες,
- καθώς και να βρίσκεται στη πρώτη τάξη του δημοτικού σχολείου.

Αυτές οι πληροφορίες συγκεντρώθηκαν μετά από την αξιολόγηση εκείνων των παιδιών από τις ερευνήτριες της μελέτης, καθώς και από επικοινωνία με τους αντίστοιχους λογοθεραπευτές τους.

4.5. Θέματα Ηθικής:

Για την πραγματοποίηση της μελέτης εφαρμόστηκε ένα μέρος από το τεστ ΑΘΗΝΑ (επιλεκτική χορήγηση) που εξετάζει τη γραφο-φωνολογική ενημερότητα μέσω τριών κλιμάκων. Η συμπλήρωση των προσωπικών στοιχείων έγινε από τις ερευνήτριες και τα δεδομένα αυτά παραμένουν απόρρητα. Για την επίσκεψη των ερευνητριών στα θεραπευτικά κέντρα – γραφεία λογοθεραπείας χρησιμοποιήθηκε ειδική έγκριση που χορηγήθηκε από το τμήμα Λογοθεραπείας του ΤΕΙ Πάτρας.

4.6. Υλικό:

Το εργαλείο συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκε είναι το Αθηνά Τεστ, το οποίο αποτελεί ψυχοπαιδαγωγικό διαγνωστικό μέσο που εντοπίζει τις δυσκολίες για ανταπόκριση στις μαθησιακές απαιτήσεις του σχολείου που παρουσιάζουν τα παιδιά. Απευθύνεται πρωτίστως σε παιδιά ηλικίας 5 έως με 9 ετών (δηλαδή νηπιαγωγείου, Α΄, Β΄, Γ΄ & Δ΄ Δημοτικού), αλλά χορηγείται και σε μεγαλύτερα παιδιά. Σταθμίστηκε στο Ψυχομετρικό εργαστήριο του Τομέα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1999 και έχει σταθμιστεί στην Ελλάδα. Είναι ένα πολυθεματικό τεστ ενδοατομικής αξιολόγησης και δίνει μια αναλυτική εικόνα της παρούσας κατάστασης του παιδιού, σε καίριους τομείς της ανάπτυξης.

Αποτελείται από δεκατέσσερις (κύριες) και μία (συμπληρωματική) διαγνωστικές δοκιμασίες, οι οποίες αξιολογούν ένα ευρύτατο φάσμα αντιληπτικών, νοητικών, ψυχογλωσσικών και ψυχοκινητικών διεργασιών. Οι δοκιμασίες αυτές ελέγχουν και αξιολογούν

πλευρές της ανάπτυξης του παιδιού που θεωρούνται κρίσιμες για τη σχολική μάθηση και προσαρμογή.

Για την διεξαγωγή της παρούσας έρευνας χρησιμοποιήθηκε μόνο ο τομέας ανάπτυξης της γραφο-φωνολογικής ενημερότητας, που περιλαμβάνει τρεις κλίμακες: α) η κλίμακα «**Σύνθεση φθόγγων**» για την αξιολόγηση της ικανότητας του παιδιού να συνενώνει φθόγγους και να σχηματίζει λέξεις, και δύο κλίμακες για την β) αξιολόγηση της ικανότητας του παιδιού να διακρίνει τους διάφορους φθόγγους-φωνήματα της ελληνικής γλώσσας μεταξύ τους, η κλίμακα «**Διάκριση φθόγγων**», καθώς και γ) τα διάφορα γράμματα-γραφήματα μεταξύ τους, η κλίμακα «**Διάκριση γραφημάτων**». Η αντιληπτική αυτή διάκριση ανάμεσα στα φωνήματα και ανάμεσα στα γραφήματα γίνεται με βάση φυσιολογικά-εξωτερικά χαρακτηριστικά (όχι εννοιολογικά) των ακουστικών και των οπτικών ερεθισμάτων, αντίστοιχα.

Η κλίμακα «Σύνθεση φθόγγων» αποτελείται από 32 λέξεις που έχουν επιλεγεί, ώστε να περιέχουν τα διάφορα φωνήματα-φθόγγους της ελληνικής γλώσσας στους διαφόρους συνδυασμούς τους. Σε κάθε λέξη-ερώτηση, ο εξεταστής προφέρει, διαδοχικά, τους φθόγγους της λέξης (όπως πχ. «ψ·ά·ρ·ι», «α·σ·τ·έ·ρ·ι»), με τρόπο φυσικό και με ρυθμό δύο φθόγγους ανά δευτερόλεπτο. Το παιδί καλείται, συνθέτοντας τους φθόγγους αυτούς, να βρει και να προφέρει τη λέξη.

Η κλίμακα «Διάκριση φθόγγων» αποτελείται από 32 ζεύγη «ψευδολέξεων». Σε ορισμένα ζεύγη, οι δύο ψευδολέξεις είναι καθόλα όμοιες, όπως «γάζαμος-γάζαμος», και σε άλλα διαφέρουν. Στα ζεύγη που διαφέρουν, άλλοτε ένα γράμμα είναι διαφορετικό, όπως «τιφάρι-τιφάλι», άλλοτε δύο γειτονικά γράμματα έχουν ανταλλάξει θέσεις, όπως «κρέδακέρδα», άλλοτε ένας φθόγγος έχει παραληφτεί, όπως «βαρτράζω-βατράζω» κτλ. Ο εξεταστής διαβάζει σε φυσικό τόνο, κάθε ζεύγος ψευδολέξεων και το παιδί καλείται να δηλώσει αν οι δύο λέξεις είναι ίδιες ή διαφορετικές. Το παιδί έχει γυρίσει την πλάτη του για να μην βλέπει τα χείλη του εξεταστή για να αποκλειστεί η δυνατότητα χειλεανάγνωσης.

Η κλίμακα «Διάκρισης γραφημάτων» αποτελείται από 21 ζεύγη ψευδολέξεων, των οποίων οι λέξεις σε ορισμένα ζεύγη είναι καθόλα ίδιες (όπως θάλημη-θάλημη), ενώ σε άλλες διαφέρουν. Άλλοτε οι λέξεις του ζεύγους διαφέρουν ως προς ένα ή δύο γράμματα, όπως «λέδα-λέθα», άλλοτε διαφέρουν ως προς τη θέση δύο γραμμάτων, όπως «ταπρο-ταρπο» και άλλοτε διαφέρουν, συγχρόνως, ως προς τα γράμματα και ως προς τη θέση των γραμμάτων, όπως «φατσάτω-φαστάτω». Η κλίμακα είναι παράλληλη της κλίμακας «Διάκρισης φθόγγων», με τη

διαφορά ότι οι ψευδολέξεις κάθε ζεύγους για σύγκριση, αντί να δίνονται προφορικών, δίνονται γραπτώς. Ο εξεταστής παρουσιάζει τα ζεύγη των λέξεων γραμμένα σε μία σελίδα. Το παιδί καλείται να κοιτάξει το κάθε ζεύγος ψευδολέξεων και στις λέξεις που είναι διαφορετικές να σημειώσει με ένα μολύβι, ανάλογα, το ένα ή τα δύο γράμματα που είναι διαφορετικά ή/και τα δύο γράμματα που έχουν ανταλλάξει θέση.

Το υλικό που απαιτείται για τη χορήγηση και βαθμολόγηση των κλιμάκων του Αθηνά Τεστ αποτελείται από έντυπα, βιβλία και φυλλάδια, καθώς και αρχείο Excel για τη διεξαγωγή των αποτελεσμάτων με γραμμική μορφή. (Γενικό εγχειρίδιο, Αθηνά Τεστ διάγνωσης Δυσκολιών Μάθησης, Παρασκευόπουλος, 2011)

4.7. Εξαγωγή δεδομένων

Για την επεξεργασία, περιγραφή και παρουσίαση των πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν χρησιμοποιήθηκε το Στατιστικό Πακέτο SPSS (Statistical Package for Social Sciences) καθώς και το δομημένο ηλεκτρονικό αρχείο δεδομένων Microsoft office EXCEL το οποίο είναι μορφοποιημένο ήδη από το τεστ ΑΘΗΝΑ.

Τέσσερα Διαδοχικά στάδια της διαγνωστικής διαδικασίας:

1 ^ο	Χορήγηση στο παιδί τις επιμέρους κλίμακες και καταγραφή των απαντήσεων του σε κάθε ερώτηση. (αξιολόγηση του παιδιού)
2 ^ο	Βαθμολόγηση των απαντήσεων του παιδιού σε κάθε ερώτηση ξεχωριστά και στη συνέχεια σε κάθε κλίμακα συνολικά. Υπολογισμός των αριθμητικών κλιμάκων, τους αντιστοιχούντες «αρχικούς βαθμούς» και των ποιοτικών κλιμάκων για τους «ποιοτικούς χαρακτηρισμούς».
3 ^ο	Μετατροπή των αρχικών βαθμών των αριθμητικών κλιμάκων σε αντίστοιχους αναπτυξιακούς δείκτες: σε αναπτυξιακά ηλικία και σε αναπτυξιακές ηλικίες.
4 ^ο	Ερμηνεία των εξεταστικών ευρημάτων και διατύπωση διαγνωστικών υποθέσεων για την παρούσα κατάσταση της ανάπτυξης του παιδιού και ψυχοπαιδαγωγική υπόδειξη για τυχόν αναγκαίες διδακτικοδιορθωτικές παρεμβάσεις.

Οδηγός εξεταστή, Γενικό εγχειρίδιο, Αθηνά Τεστ διάγνωσης Δυσκολιών Μάθησης, Παρασκευόπουλος, 2011

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5. Αποτελέσματα της έρευνας

5.1. Περιγραφική ανάλυση αποτελεσμάτων

Παρακάτω παρουσιάζονται σε διαγράμματα και πίνακες τα δεδομένα που προέκυψαν από την αξιολόγηση των παιδιών στον τομέα ανάπτυξης της γραφο-φωνολογικής ενημερότητας.

5.1.1. Φύλο

Συνολικά 28 παιδιά αξιολογήθηκαν με το ΑΘΗΝΑ ΤΕΣΤ στην κατηγορία Γραφοφωνολογική ενημερότητα. Ο αριθμός των αγοριών είναι ίσος με αυτόν των κοριτσιών όπως προκύπτει από τον πίνακα 8.

Πίνακας 8: Περιγραφή της μεταβλητής φύλο

Φύλο				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
APPEN	14	50,0	50,0	50,0
ΘΥΛΗ	14	50,0	50,0	100,0
Total	28	100,0	100,0	

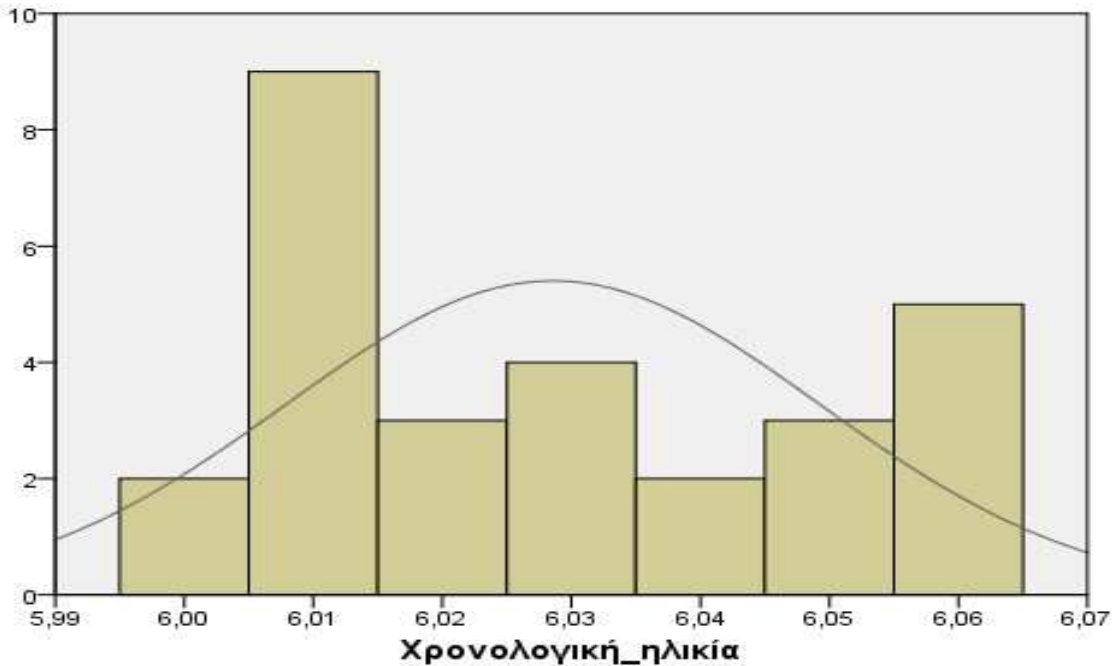
5.1.2. Χρονολογική ηλικία

Ο μέσος όρος χρονολογικής ηλικίας των παιδιών της μελέτης ήταν τα έξι χρόνια και δύο μήνες ($\mu=6,02$), ενώ το εύρος στο οποίο κυμάνθηκαν οι ηλικίες ήταν στους έξι μήνες. Η μικρότερη χρονολογική ηλικία που καταγράφηκε στο δείγμα ήταν τα έξι χρόνια ενώ η μεγαλύτερη τα έξι χρόνια και έξι μήνες. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται αναλυτικά στον πίνακα 9.

Πίνακας 9: Περιγραφή της μεταβλητής χρονολογικής ηλικίας.

Descriptive Statistics							
	N	Range	Minimum	Maximum	Mean		Std. Deviation
	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Std. Error	Statistic
Χρονολογική_ηλικία	28	,06	6,00	6,06	6,0286	,00391	,02068

Στο γράφημα 1 παρουσιάζεται η καμπύλη κανονικότητας του δείγματος των παιδιών της μελέτης όπως φαίνεται στο γράφημα δεν υπάρχει κανονική κατανομή μεταξύ του συνόλου των παιδιών και της χρονολογικής ηλικίας τους.



Γράφημα 1: Καμπύλη κανονικότητας δείγματος.

5.2. Ανάλυση της υποκατηγορίας «Διάκριση γραφημάτων»

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της υποκατηγορίας «διάκριση γραφημάτων» προκύπτει ότι το αναπτυξιακό ηλικίο των κοριτσιών αντιστοιχεί στην μέση επίδοση σε αντίθεση με το αναπτυξιακό ηλικίο των αγοριών που η πλειονότητα τους βρίσκεται οριακά χαμηλή σύμφωνα με τον πίνακα 10.

Πίνακας 10: Φύλο Vs Αναπτυξιακό ηλικίο (Διάκριση γραφημάτων)

	Αναπτυξιακό_ηλικίο_ΔΓ			Total
	Ανεπαρκής επίδοση	Οριακώς χαμηλή	Μέση επίδοση	
Φύλο	1	10	3	14

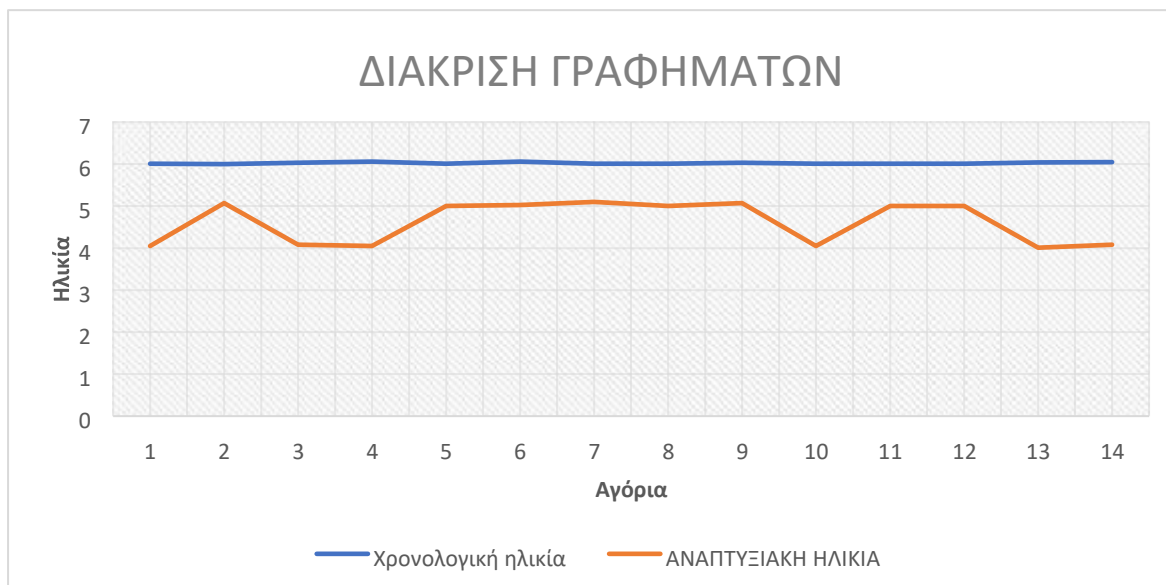
APPEN				
ΘΥΛΗ	0	0	14	14
Total	1	10	17	28

5.2.1. Διάκριση γραφημάτων στα αγοριών

Συγκρίνοντας μεμονωμένα τα αποτελέσματα των αγοριών στην υποκατηγορία «διάκριση γραφημάτων» προκύπτει η εικόνα 3 στην οποία αποτυπώνεται μείωση της αναπτυξιακής ηλικίας σε σχέση με την χρονολογική.

Φύλο	Χρονολογική ηλικία	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
APPEN_1	6,01	4,05	///
APPEN_2	6	5,07	///
APPEN_3	6,03	4,08	///
APPEN_4	6,06	4,05	///
APPEN_5	6,01	5	///
APPEN_6	6,06	5,03	///
APPEN_7	6,01	5,1	///
APPEN_8	6,01	5	///
APPEN_9	6,03	5,07	///
APPEN_10	6,01	4,05	///
APPEN_11	6,01	5	///
APPEN_12	6,01	5	///
APPEN_13	6,04	4,01	///
APPEN_14	6,05	4,08	///

Εικόνα 3: Σύγκριση χρονολογικής ηλικίας και αναπτυξιακής ηλικίας των αγοριών (ΔΓ). Στο γράφημα 2 αποτυπώνεται σε μορφή γραφήματος γραμμής η χρονολογική ηλικία και η αναπτυξιακή ηλικία των αγοριών.



Γράφημα 2: Διάκριση γραφημάτων αγοριών

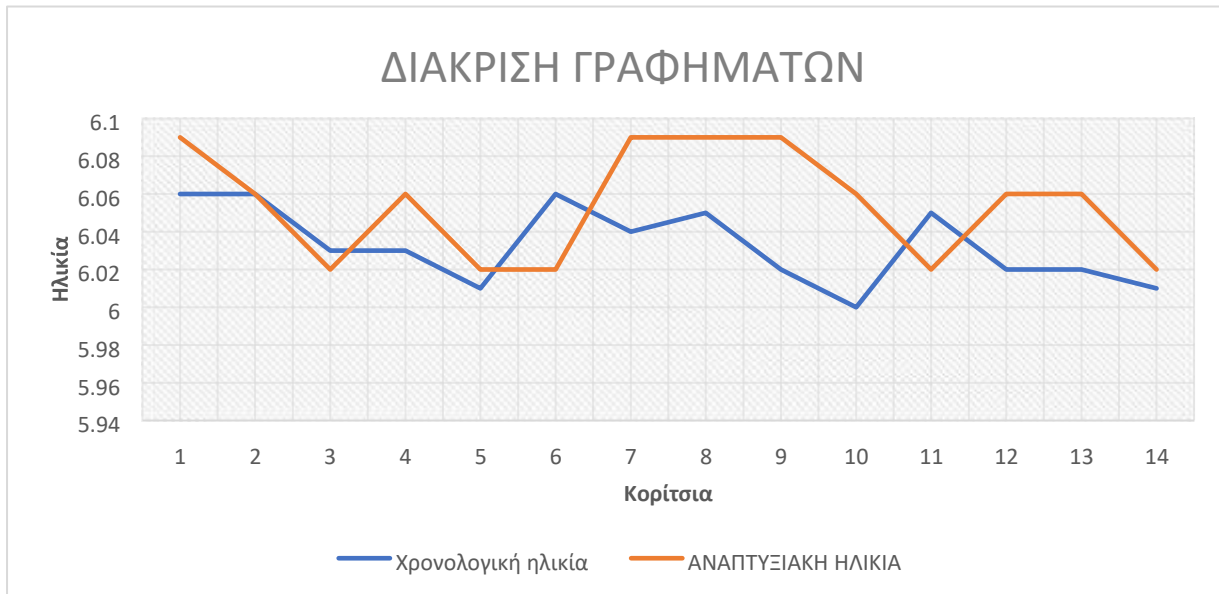
5.2.2. Διάκριση γραφημάτων στα κορίτσια

Συγκρίνοντας τα αποτελέσματα των κοριτσιών στην υποκατηγορία «διάκριση γραφημάτων» προκύπτει η εικόνα 4 στην οποία παρουσιάζονται ότι 10 κορίτσια έχουν μεγαλύτερη αναπτυξιακή ηλικία σε σχέση με την χρονολογική ηλικία τους, ενώ μόνο 3 έχουν μικρότερη.

Φύλο	Χρονολογική ηλικία	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΘΥΛΗ_1	6,06	6,09	↗
ΘΥΛΗ_2	6,06	6,06	—
ΘΥΛΗ_3	6,03	6,02	↘
ΘΥΛΗ_4	6,03	6,06	↗
ΘΥΛΗ_5	6,01	6,02	↗
ΘΥΛΗ_6	6,06	6,02	↘
ΘΥΛΗ_7	6,04	6,09	↗
ΘΥΛΗ_8	6,05	6,09	↗
ΘΥΛΗ_9	6,02	6,09	↗
ΘΥΛΗ_10	6	6,06	↗
ΘΥΛΗ_11	6,05	6,02	↘
ΘΥΛΗ_12	6,02	6,06	↗
ΘΥΛΗ_13	6,02	6,06	↗
ΘΥΛΗ_14	6,01	6,02	↗

Εικόνα 4: : Σύγκριση χρονολογικής ηλικίας και αναπτυξιακής ηλικίας των κοριτσιών (ΔΓ)

Στο γράφημα 3 αποτυπώνεται σε μορφή γραφήματος γραμμής η χρονολογική ηλικία και η αναπτυξιακή ηλικία των κοριτσιών.



Γράφημα 3: Διάκριση γραφημάτων κοριτσιών.

5.2.3. Συσχετίσεις στην υποκατηγορίας «Διάκριση γραφημάτων».

Ελέγχοντας αν το δείγμα των παιδιών ως προς την υποκατηγορία «Διάκριση γραφημάτων» και αν αυτή κατανέμεται κανονικά, το στατιστικό τεστ των Shapiro-Wilk προκύπτει ότι $\text{Sign.} = 3\% < 5\%$ (πίνακας 11) δηλαδή, η κατανομή του πληθυσμού από τον οποίο προέρχεται το δείγμα δεν είναι προσεγγιστικά κανονική.

Πίνακας 11: Έλεγχος κανονικότητας (ΔΓ)

	Tests of Normality					
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Χρονολογική_ηλικία	,208	28	,003	,875	28	,003
Αναπτυξιακή_ηλικία_ΔΓ	,301	28	,000	,782	28	,000

a. Lilliefors Significance Correction

Στο παρακάτω πίνακα (πίνακας 12) παρουσιάζονται οι τιμές της αναπτυξιακής ηλικίας των παιδιών μετά από την αξιολόγηση τους στην υποκατηγορία «διάκριση γραφημάτων». Η μέση τιμή ηλικίας των παιδιών είναι τα πέντε έτη και τρεις μήνες, ενώ η διάμεση τιμή είναι τα πέντε έτη και πέντε μήνες. Το διάστημα εμπιστοσύνης είναι στους οχτώ μήνες ($SD = \pm 0,8$).

Πίνακας 12: Περιγραφική ανάλυση των δύο μεταβλητών χρονολογικής ηλικίας και αναπτυξιακής ηλικίας (ΔT). **Descriptive**

		Statistic	Std. Error	
Χρονολογική_ηλικία	Mean	6,0286	,00391	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	6,0206	
		Upper Bound	6,0366	
	5% Trimmed Mean	6,0284		
	Median	6,0250		
	Variance	,000		
	Std. Deviation	,02068		
Αναπτυξιακή_ηλικία_ΔΓ	Mean	5,3339	,15366	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	5,0186	
		Upper Bound	5,6492	
	5% Trimmed Mean	5,3648		
	Median	5,5600		
	Variance	,661		
	Std. Deviation	,81312		

Τα δεδομένα αξιολογήθηκαν με τον μη παραμετρικός συντελεστής Spearman's rho, Sig.= 0.359 (πίνακας 13) προκύπτει ότι υπάρχει μια ασθενής σχέση ωστόσο λαμβάνεται υπόψη ότι τη σχέση μεταξύ της χρονολογικής και της αναπτυξιακής ηλικίας είναι μηστατιστικά σημαντική.

Πίνακας 13: Συσχέτιση μεταξύ χρονολογικής ηλικίας και αναπτυξιακής ηλικίας (ΔT) **Correlations**

			Χρονολογική_ηλικία	Αναπτυξιακή_ηλικία_ΔΓ
Spearman's rho	Χρονολογική_ηλικία	Correlation Coefficient	1,000	,180
		Sig. (2-tailed)	.	,359
		N	28	28
	Αναπτυξιακή_ηλικία_ΔΓ	Correlation Coefficient	,180	1,000
		Sig. (2-tailed)	,359	.
		N	28	28

5.3. Ανάλυση της υποκατηγορίας «Διάκριση φθόγγων»

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της υποκατηγορίας «διάκριση φθόγγων» προκύπτει ότι το αναπτυξιακό ηλικίο των κοριτσιών αντιστοιχεί στην μέση επίδοση σε αντίθεση με το αναπτυξιακό ηλικίο των αγοριών που η πλειονότητα τους βρίσκεται οριακά χαμηλή σύμφωνα με τον πίνακα 14.

Πίνακας 14: Φύλο Vs Αναπτυξιακό ηλικίο (Διάκριση φθόγγων)

		Αναπτυξιακό_ηλικίο_ΔΦ				Total
		Ανεπαρκής επίδοση	Οριακώς χαμηλή	Μέση επίδοση	Οριακώς υψηλή	
Φύλο	ΑΡΡΕΝ	5	9	0	0	14
	ΘΥΛΗ	0	0	13	1	14
Total		5	9	13	1	28

5.3.1. Διάκριση φθόγγων στα αγόρια

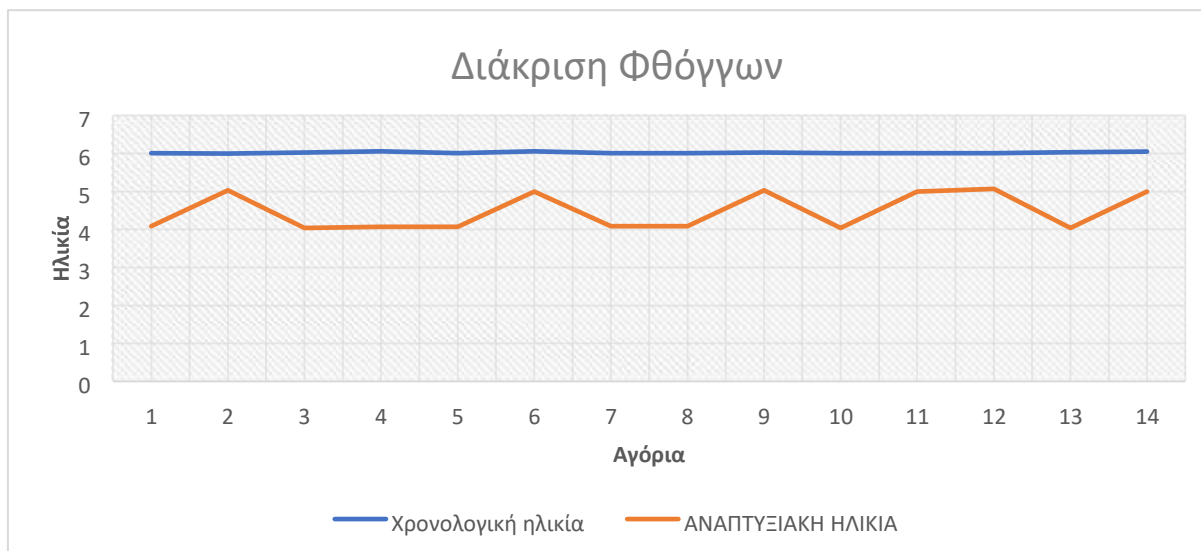
Συγκρίνοντας μεμονωμένα τα αποτελέσματα των αγοριών στην υποκατηγορία «διάκριση φθόγγων» προκύπτει η εικόνα 5 στην οποία αποτυπώνεται μείωση της αναπτυξιακής ηλικίας σε σχέση με την χρονολογική.

Φύλο	Χρονολογική ηλικία	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΑΡΡΕΝ_1	6,01	4,09	///
ΑΡΡΕΝ_2	6	5,03	///
ΑΡΡΕΝ_3	6,03	4,04	///
ΑΡΡΕΝ_4	6,06	4,07	///
ΑΡΡΕΝ_5	6,01	4,07	///
ΑΡΡΕΝ_6	6,06	5	///
ΑΡΡΕΝ_7	6,01	4,09	///
ΑΡΡΕΝ_8	6,01	4,09	///
ΑΡΡΕΝ_9	6,03	5,03	///
ΑΡΡΕΝ_10	6,01	4,04	///
ΑΡΡΕΝ_11	6,01	5	///
ΑΡΡΕΝ_12	6,01	5,07	///
ΑΡΡΕΝ_13	6,04	4,04	///

APPEN_14	6,05	5	
----------	------	---	---

Εικόνα 5: Σύγκριση χρονολογικής ηλικίας και αναπτυξιακής ηλικίας των αγοριών(ΔΦ)

Στο γράφημα 4 αποτυπώνεται σε μορφή γραφήματος γραμμής η χρονολογική ηλικία και η αναπτυξιακή ηλικία των αγοριών.



Γράφημα 4: Διάκριση Φθόγγων αγοριών

5.3.2. Διάκριση φθόγγων στα κορίτσια

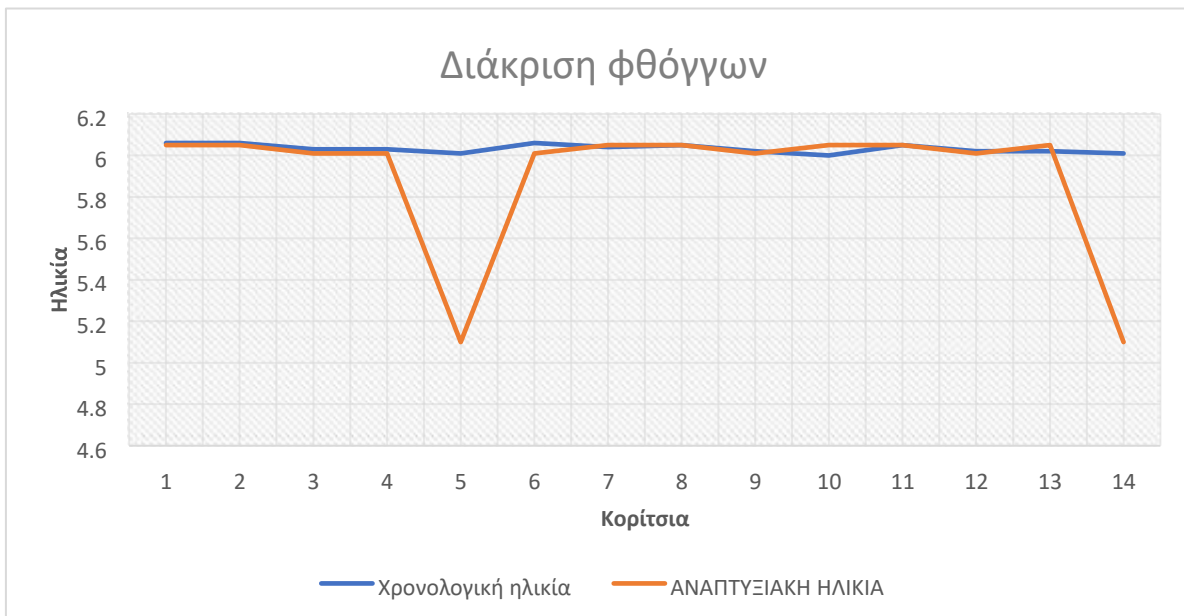
Συγκρίνοντας τα αποτελέσματα των κοριτσιών στην υποκατηγορία «διάκριση γραφημάτων» προκύπτει η εικόνα 4 στην οποία παρουσιάζονται ότι 3 κορίτσια έχουν μεγαλύτερη αναπτυξιακή ηλικία σε σχέση με την χρονολογική ηλικία τους, ενώ μόνο 9 έχουν μικρότερη.

Φύλο	Χρονολογική ηλικία	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΘΥΛΗ_1	6,06	6,05	
ΘΥΛΗ_2	6,06	6,05	
ΘΥΛΗ_3	6,03	6,01	
ΘΥΛΗ_4	6,03	6,01	
ΘΥΛΗ_5	6,01	5,1	
ΘΥΛΗ_6	6,06	6,01	
ΘΥΛΗ_7	6,04	6,05	
ΘΥΛΗ_8	6,05	6,05	
ΘΥΛΗ_9	6,02	6,01	
ΘΥΛΗ_10	6	6,05	
ΘΥΛΗ_11	6,05	6,05	
ΘΥΛΗ_12	6,02	6,01	
ΘΥΛΗ_13	6,02	6,05	
ΘΥΛΗ_14	6,01	5,1	

Εικόνα 6: Σύγκριση χρονολογικής ηλικίας και αναπτυξιακής ηλικίας των κοριτσιών

(ΔΦ)

Στο γράφημα 3 αποτυπώνεται σε μορφή γραφήματος γραμμής η χρονολογική ηλικία και η αναπτυξιακή ηλικία των κοριτσιών.



Γράφημα 5: Διάκριση Φθόγγων κοριτσιών

5.3.3. Συσχετίσεις στην υποκατηγορία «Διάκριση φθόγγων».

Ελέγχοντας αν το δείγμα των παιδιών ως προς την υποκατηγορία «Διάκριση φθόγγων» και αν αυτή κατανέμεται κανονικά, το στατιστικό τεστ των Shapiro-Wilk προκύπτει ότι $\text{Sig.} = 3\% < 5\%$ (πίνακας 15) δηλαδή, η κατανομή του πληθυσμού από τον οποίο προέρχεται το δείγμα δεν είναι προσεγγιστικά κανονική.

Πίνακας 15: Έλεγχος κανονικότητας (ΔΦ)

Tests of Normality						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Χρονολογική_ηλικία	,208	28	,003	,875	28	,003
Αναπτυξιακή_ηλικία_ΔΦ	,266	28	,000	,794	28	,000

a. Lilliefors Significance Correction

Στο παρακάτω πίνακα (πίνακας 16) παρουσιάζονται οι τιμές της αναπτυξιακής ηλικίας των παιδιών μετά από την αξιολόγηση τους στην υποκατηγορία «διάκριση γραφημάτων». Η μέση τιμή ηλικίας των παιδιών είναι τα πέντε έτη και ένας μήνας, ενώ η διάμεση τιμή είναι τα πέντε έτη και οχτώ μήνες. Το διάστημα εμπιστοσύνης είναι στους οχτώ μήνες ($SD = \pm 0,8$).

Πίνακας 16: Περιγραφική ανάλυση των δύο μεταβλητών χρονολογικής ηλικίας και αναπτυξιακής ηλικίας (ΔΦ) **Descriptives**

		Statistic	Std. Error	
Χρονολογική_ηλικία	Mean	6,0286	,00391	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	6,0206	
		Upper Bound	6,0366	
	5% Trimmed Mean	6,0284		
	Median	6,0250		
	Variance	,000		
	Std. Deviation	,02068		
Αναπτυξιακή_ηλικία_ΔΦ	Mean	5,1879	,15784	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	4,8640	
		Upper Bound	5,5117	

5% Trimmed Mean	5,2037	
Median	5,0850	
Variance	,698	
Std. Deviation	,83523	

Τα δεδομένα αξιολογήθηκαν με τον μη παραμετρικός συντελεστής Spearman's rho, Sig.= 0.191 (πίνακας 17) προκύπτει ότι υπάρχει μια ασθενής σχέση ωστόσο λαμβάνεται υπόψη ότι τη σχέση μεταξύ της χρονολογικής και της αναπτυξιακής ηλικίας είναι στατιστικά σημαντική.

Πίνακας 17: Συσχέτιση μεταξύ χρονολογικής ηλικίας και αναπτυξιακής ηλικίας ($\Delta\Phi$) **Correlations**

			Χρονολογική_ηλικία	Αναπτυξιακή_ηλικία_ΔΦ
Spearman's rho	Χρονολογική_ηλικία	Correlation Coefficient	1,000	,255
		Sig. (2-tailed)	.	,191
		N	28	28
	Αναπτυξιακή_ηλικία_ΔΦ	Correlation Coefficient	,255	1,000
		Sig. (2-tailed)	,191	.
		N	28	28

5.4. Ανάλυση αποτελεσμάτων «Σύνθεση φθόγγων»

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της υποκατηγορίας «Σύνθεση φθόγγων» προκύπτει ότι το αναπτυξιακό ηλικίο των κοριτσιών αντιστοιχεί στην μέση επίδοση σε αντίθεση με το αναπτυξιακό ηλικίο των αγοριών που η πλειονότητα τους βρίσκεται οριακά χαμηλή σύμφωνα με τον πίνακα 18.

Πίνακας 18: Φύλο Vs Αναπτυξιακό ηλικίο (Σύνθεσης φθόγγων)

	Αναπτυξιακό_ηλικίο_ΣΦ			Total
	Ανεπαρκής επίδοση	Οριακώς χαμηλή	Μέση επίδοση	
Φύλο				
APPEN	4	10	0	14
ΘΥΛΗ	0	0	14	14
Total	4	10	14	28

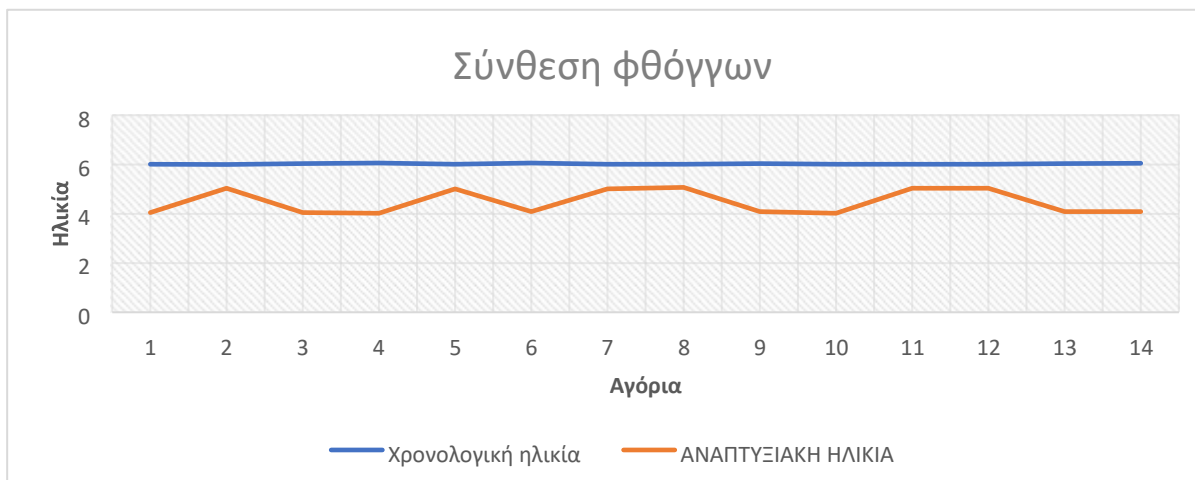
5.4.1. Σύνθεση φθόγγων στα αγόρια

Συγκρίνοντας μεμονωμένα τα αποτελέσματα των αγοριών στην υποκατηγορία «σύγκριση φθόγγων» προκύπτει η εικόνα 7 στην οποία αποτυπώνεται μείωση της αναπτυξιακής ηλικίας σε σχέση με την χρονολογική.

Φύλο	Χρονολογική ηλικία	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
APPEN_1	6,01	4,05	///
APPEN_2	6	5,04	///
APPEN_3	6,03	4,05	///
APPEN_4	6,06	4,02	///
APPEN_5	6,01	5,01	///
APPEN_6	6,06	4,09	///
APPEN_7	6,01	5,01	///
APPEN_8	6,01	5,07	///
APPEN_9	6,03	4,09	///
APPEN_10	6,01	4,02	///
APPEN_11	6,01	5,04	///
APPEN_12	6,01	5,04	///
APPEN_13	6,04	4,09	///
APPEN_14	6,05	4,09	///

Εικόνα 7: Σύγκριση χρονολογικής ηλικίας και αναπτυξιακής ηλικίας των αγοριών (ΣΦ)

Στο γράφημα 6 αποτυπώνεται σε μορφή γραφήματος γραμμής η χρονολογική ηλικία και η αναπτυξιακή ηλικία των αγοριών.



Γράφημα 6: Σύνθεση φθόγγων αγοριών

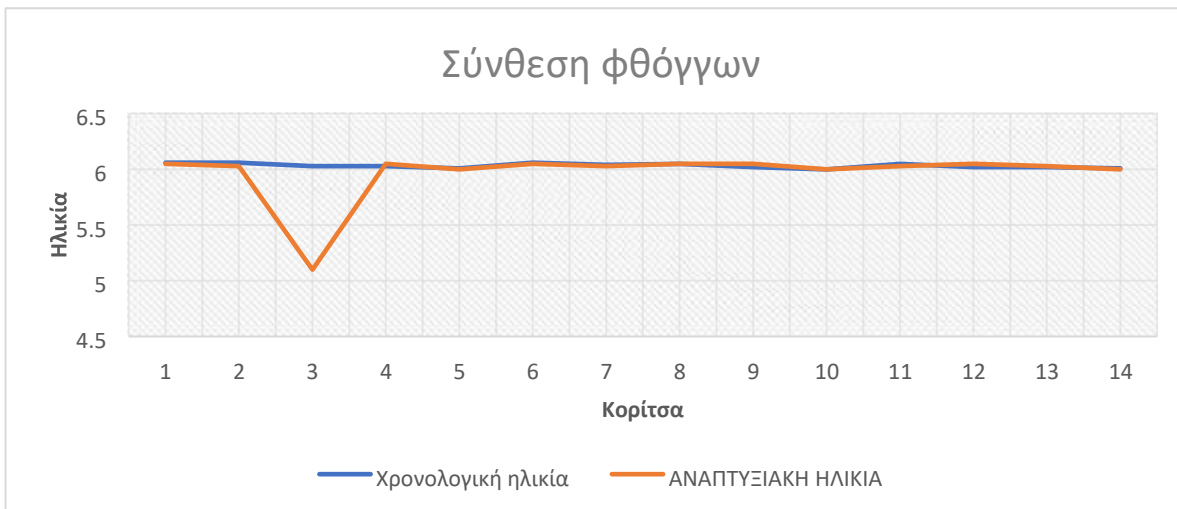
5.4.2. Σύνθεση φθόγγων στα κορίτσια

Συγκρίνοντας τα αποτελέσματα των κοριτσιών στην υποκατηγορία «διάκριση γραφημάτων» προκύπτει η εικόνα 4 στην οποία παρουσιάζονται ότι 4 κορίτσια έχουν μεγαλύτερη αναπτυξιακή ηλικία σε σχέση με την χρονολογική ηλικία τους, ενώ μόνο 8 έχουν μικρότερη.

Φύλο	Χρονολογική ηλικία	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
ΘΥΛΗ_1	6,06	6,05	↘
ΘΥΛΗ_2	6,06	6,03	↘
ΘΥΛΗ_3	6,03	5,1	↘
ΘΥΛΗ_4	6,03	6,05	↗
ΘΥΛΗ_5	6,01	6	↘
ΘΥΛΗ_6	6,06	6,05	↘
ΘΥΛΗ_7	6,04	6,03	↘
ΘΥΛΗ_8	6,05	6,05	—
ΘΥΛΗ_9	6,02	6,05	↗
ΘΥΛΗ_10	6	6	—
ΘΥΛΗ_11	6,05	6,03	↘
ΘΥΛΗ_12	6,02	6,05	↗
ΘΥΛΗ_13	6,02	6,03	↗
ΘΥΛΗ_14	6,01	6	↘

Εικόνα 8: Σύγκριση χρονολογικής ηλικίας και αναπτυξιακής ηλικίας των κοριτσιών (ΣΦ)

Στο γράφημα 7 αποτυπώνεται σε μορφή γραφήματος γραμμής η χρονολογική ηλικία και η αναπτυξιακή ηλικία των κοριτσιών.



Γράφημα 7: Σύνθεση φθόγγων κοριτσιών

5.4.3. Συσχετίσεις στην υποκατηγορία «Σύνθεση φθόγγων».

Ελέγχοντας αν το δείγμα των παιδιών ως προς την υποκατηγορία «Διάκριση φθόγγων» και αν αυτή κατανέμεται κανονικά, το στατιστικό τεστ των Shapiro-Wilk προκύπτει ότι $Sign. = 3\% < 5\%$ (πίνακας 19) δηλαδή, η κατανομή του πληθυσμού από τον οποίο προέρχεται το δείγμα δεν είναι προσεγγιστικά κανονική.

Πίνακας 19: Έλεγχος κανονικότητας (ΣΦ)

Tests of Normality						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Χρονολογική_ηλικία	,208	28	,003	,875	28	,003
Αναπτυξιακή_ηλικία_ΣΦ	,284	28	,000	,778	28	,000

a. Lilliefors Significance Correction

Στο παρακάτω πίνακα (πίνακας 20) παρουσιάζονται οι τιμές της αναπτυξιακής ηλικίας των παιδιών μετά από την αξιολόγηση τους στην υποκατηγορία «σύγκριση φθόγγων». Η μέση τιμή ηλικίας των παιδιών είναι τα πέντε έτη και δύο μήνες, ενώ η διάμεση τιμή είναι τα πέντε έτη και οχτώ μήνες. Το διάστημα εμπιστοσύνης είναι στους οχτώ μήνες ($SD = \pm 0,8$).

Πίνακας 20: Περιγραφική ανάλυση των δύο μεταβλητών χρονολογικής ηλικίας και αναπτυξιακής ηλικίας (ΣΦ)

Descriptives				
		Statistic	Std. Error	
Χρονολογική_ηλικία	Mean	6,0286	,00391	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	6,0206	
		Upper Bound	6,0366	
	5% Trimmed Mean	6,0284		
	Median	6,0250		
	Variance	,000		
	Std. Deviation	,02068		
Αναπτυξιακή_ηλικία_ΣΦ	Mean	5,2225	,16073	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	4,8927	

Mean	Upper Bound	5,5523
5% Trimmed Mean		5,2433
Median		5,0850
Variance		,723
Std. Deviation		,85050

Τα δεδομένα αξιολογήθηκαν με τον μη παραμετρικός συντελεστής Spearman's rho, Sig.= 0.328 (πίνακας 21) προκύπτει ότι υπάρχει μια ασθενής σχέση ωστόσο λαμβάνεται υπόψη ότι τη σχέση μεταξύ της χρονολογικής και της αναπτυξιακής ηλικίας είναι μηστατιστικά σημαντική.

Πίνακας 21: Συσχέτιση μεταξύ χρονολογικής ηλικίας και αναπτυξιακής ηλικίας (ΣΦ) **Correlations**

		Χρονολογική _ηλικία	Αναπτυξιακή_ηλικία_ΣΦ	
Spearman's rho	Χρονολογική_ηλικία	Correlation Coefficient	1,000	
		Sig. (2-tailed)	,192	
		N	,328 28	
	Αναπτυξιακή_ηλικία_ΣΦ	Correlation Coefficient	,192	1,000
		Sig. (2-tailed)	,328	.
		N	28	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

6. Συζήτηση και μελλοντική έρευνα

Μέσα από την ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν από τα αποτελέσματα της εφαρμογής του τεστ στα παιδιά προκύπτουν και οι απαντήσεις μας στα αρχικά ερευνητικά ερωτήματα που θέσαμε στο κεφάλαιο 3 και οι οποίες είναι οι εξής:

- Κατά πόσο διαφέρουν οι απαντήσεις που έδωσαν τα παιδιά στο τεστ σε καθεμία από τις τρεις δραστηριότητες;
- Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο φύλο των παιδιών Αλβανικής καταγωγής που μεγαλώνουν σε περιοχή της Ελλάδας (Λέσβος);
- Η χρονολογική ηλικία των παιδιών είναι αντίστοιχη με την αναπτυξιακή τους ηλικία;

Αρχικά διαπιστώνεται πως το Αθηνά Τεστ αποτελεί ένα αξιόπιστο και πολύ χρήσιμο σταθμισμένο εργαλείο για τη διάγνωση Μαθησιακών Δυσκολιών καθώς επίσης και για τον εντοπισμό περιοχών ανάπτυξης με ελλειμματικές επιδόσεις που τείνουν να δημιουργήσουν παρούσες ή μελλοντικές δυσκολίες μάθησης και προσαρμογής των παιδιών στο σχολείο.

Όπως προέκυψε από την ανάλυση της Γραφο-φωνολογικής ενημερότητας και των υποκατηγοριών της (Διάκριση γραφημάτων, Διάκριση φθόγγων, Σύνθεση φθόγγων) οι απαντήσεις που συλλέχθηκαν ήταν διαφορετικές στην κάθε ενότητα.

Ανιχνευτική διαφορά στην επίδοση μεταξύ των αγοριών και των κοριτσιών, προσδίδοντας στα αγόρια μια αρνητική εικόνα, καθώς σημείωσαν τις χαμηλότερες επιδόσεις στο τεστ.

Ως επακόλουθο ήταν να υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ της χρονολογικής ηλικίας και της αναπτυξιακής ηλικίας των παιδιών. Πιο συγκεκριμένα τα αγόρια είχαν μειωμένη αναπτυξιακή ηλικία σε σχέση με τα κορίτσια.

Αξίζει να σημειωθεί ότι όσα παιδιά εμπίπτουν στη κατώτερη διαγνωστική κατηγορία, στην «ανεπαρκή επίδοση» είναι σαφώς «υποψήφια» για παραπομπή σε άλλη ενδο-σχολική ή έξω-σχολική υπηρεσία για περαιτέρω και συστηματικότερη διαγνωστική αξιολόγηση. Ωστόσο τα περισσότερα παιδιά τείνουν να εμπίπτουν στη διαγνωστική κατηγορία «οριακά χαμηλή

επίδοση» και ασφαλώς έχουν ανάγκη συστηματικότερης διαγνωστικής αξιολόγησης και κατάλληλης αντιμετώπισης.

Τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας συνοψίζονται ως εξής:

- Τα δίγλωσσα παιδιά Αλβανικής καταγωγής που μεγαλώνουν στην Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα στο νησί της Λέσβου και συμμετείχαν στην παρούσα μελέτη παρουσιάζουν προβλήματα στο κομμάτι της Γραφο-φωνολογικής ενημερότητας.
- Τα αγόρια φαίνεται να έχουν περισσότερες δυσκολίες σε σχέση με τα κορίτσια στη Γραφο-φωνολογική ενημερότητα.
- Η αναπτυξιακή ηλικία των παιδιών διαφέρει σε σχέση με την χρονολογική τους ηλικία σε κάθε υποκατηγορία της Γραφο-φωνολογικής ενημερότητας.
- Τα αγόρια που συμμετείχαν στην μελέτη είχαν μεγάλη διαφορά μεταξύ χρονολογικής ηλικίας και αναπτυξιακής ηλικίας (σχεδόν και ένα έτος πιο κάτω) σε σχέση με τα κορίτσια, τα οποία οι διαφορές ήταν μικρές.
- Λόγω μικρού δείγματος παιδιών δεν μπορούν να βγουν γενικευμένα συμπεράσματα.

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη σε κέντρα και γραφεία λογοθεραπείας και από εκεί προέρχεται το δείγμα των παιδιών. Θα μπορούσε αυτή η έρευνα να γίνει σε σχολικό περιβάλλον μια πρωτοβάθμιας περιφέρειας εκπαίδευσης ή ακόμα και περισσότερων ώστε το δείγμα να είναι πιο αντικειμενικό του πληθυσμού.

Επίσης θα μπορούσαν οι επόμενοι ερευνητές να συμπεριλάβουν και παιδιά άλλων εθνικοτήτων που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στην Ελλάδα και να εντοπιστούν οι τυχόν δυσκολίες που παρουσιάζουν και αυτά τα παιδιά.

Ακόμη θα μπορούσαν να συγκριθούν παιδιά Αλβανικής καταγωγής άλλων περιοχών της Ελλάδας που να πληρούν τα κριτήρια αυτής της μελέτης ώστε να μπορούν να αξιολογηθούν τα αίτια των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν στο κομμάτι της Γραφοφωνολογικής ενημερότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλεξοπούλου, Ί. (2016). Χαρακτηριστικά λόγου δίγλωσσων νηπίων σε επικινδυνότητα για ειδικές διαταραχές του λόγου. Θεσσαλονίκη, Διπλωματική εργασία, Ανάκτηση 15-08-2018, από <http://ikee.lib.auth.gr>

Βακάκη, Γ. Α΄ Τεστ. Ανάκτηση 25-08-2018, από <http://www.childhealth.gr>

Κάτη, Δ. (1992). Γλώσσα και επικοινωνία στο παιδί. Αθήνα, Εκδόσεις Οδυσσέας

Κοκμοτός, Π. (2016). Ειδική Γλωσσική Διαταραχή. Τελικά τι είναι. Σεμινάριο. Αθήνα.

Κρόκου, Ζ. Μαθησιακές Δυσκολίες. Ανακτήθηκε 20-08-2018, από <http://www.specialeducation.gr>

Κωτσοπούλου, Α. (2007). Μαθησιακές Διαταραχές, Δυσλεξία & Γλωσσικές Διαταραχές. Σημειώσεις Μαθήματος. Ανάκτηση 25-08-2018, από <https://eclass.pat.teiwest.gr>

Μανωλίτσης, Γ. (2000). Επιδράσεις της δομής της λέξης στις μεταφωνολογικές ικανότητες των παιδιών της προσχολικής ηλικίας. Παιδαγωγικός Λόγος, 2, 9-29.

Μπαμπινιώτης, Γ. (1994). Ελληνική γλώσσα. Παρελθόν, Παρόν, Μέλλον. Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg.

Παναγούλη Γ. Ιωάννινα. (2013). Φωνολογική ενημερότητα στην προσχολική ηλικία και πρώτη σχολική ηλικία. Ιωάννινα, Πτυχιακή εργασία, Ανάκτηση 15-08-2018, από <http://apothetirio.teiep.gr>

Παντελιάδου, Σ. (2000). Μαθησιακές Δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη. Τι & Γιατί. Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.

Παρασκευόπουλος, I. N. & Παρασκευοπούλου Π.Ι. (2011). Αθήνα Τεστ Διάγνωση Δυσκολιών Μάθησης. Νέα έκδοση. Αθήνα, Εκδόσεις Αθήνα Τεστ.

Παρασκευόπουλος, I. N., Καλαντζή-Αζίζι, Α & Γιαννίτσας, Ν.Δ. (1999). Αθήνα Τεστ Διάγνωση Δυσκολιών Μάθησης. Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.

Πόρποδας, Κ. (2002). Η ανάγνωση. Πάτρα. Εκδόσεις του ίδιου

Πρωτόπαπας, Νικολόπουλος, Σκαλούμπακας, (2003). Παρουσίαση μιας κλίμακας μαθησιακής αξιολόγησης για την εξέταση των μαθησιακών δυσκολιών και στοιχεία από τη χορήγησή της σε μαθητές γυμνασίου. 9ο Συνέδριο Πανελλήνιου Συλλόγου Λογοπεδικών Αθήνα.

Πρωτόπαπας, Α., Μουζάκη, Α. (2010). Ορθογραφία-Μάθηση και Διαταραχές, Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg.

Saunders, G. (1984). Bilingual Children. Guidance for the Family. Multilingual Matters. LTD. London, England: Bank House.

Τάφα, Ε. (2000). Ανάγνωση και γραφή στην προσχολική εκπαίδευση (6η έκδοση). Αθήνα, Εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα.

Τριάρχη - Hermann, Β. (2000). Η διγλωσσία στην παιδική ηλικία. Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg.

Treiman, R. & Zukowski, A. (1988). Units in reading and spelling. *Journal of Memory and Language*, 27: 466-477

Tsokolidou, R. (2005α). Raising bilingual awareness in Greek primary schools. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 8, 1, 48- 61.

Τσοκαλίδου, Ρ. (2005β). Η αφανής διγλωσσία στο ελληνικό σχολείο. *Επιστήμες αγωγής* 3/2005, 37- 50.

Wode, H. Psycholinguistik (1993). Eine Einfuehrung in die Lehr-und Lernbarkeit von Sprachen.
Theorien, Methoden, Ergebnisse, Hueber, Ismaning.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Πίνακας 22: δεδομένων από το ΑΘΗΝΑ ΤΕΣΤ στο κομμάτι της Γραφο-φωνολογικής ενημερότητας όσον αφορά την Διάκριση γραφημάτων.

Διάκριση γραφημάτων (ΔΓ)				
Χρονολογική ηλικία παιδιών	Φύλο	ΑΡΧΙΚΟΣ ΒΑΘΜΟΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΗΛΙΚΟ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
6,06	ΘΥΛΗ	16	11	6,09
6,01	ΑΡΡΕΝ	8	7	4,05
6,00	ΑΡΡΕΝ	12	9	5,07
6,06	ΘΥΛΗ	15	10	6,06
6,03	ΑΡΡΕΝ	9	7	4,08
6,03	ΘΥΛΗ	14	10	6,02
6,06	ΑΡΡΕΝ	8	7	4,05
6,03	ΘΥΛΗ	15	10	6,06
6,01	ΘΥΛΗ	14	10	6,02
6,01	ΑΡΡΕΝ	10	8	5,00
6,06	ΑΡΡΕΝ	11	8	5,03
6,01	ΑΡΡΕΝ	13	9	5,10
6,06	ΘΥΛΗ	14	10	6,02
6,04	ΘΥΛΗ	16	11	6,09
6,01	ΑΡΡΕΝ	10	8	5,00
6,03	ΑΡΡΕΝ	12	9	5,07
6,05	ΘΥΛΗ	16	11	6,09
6,01	ΑΡΡΕΝ	8	7	4,05
6,01	ΑΡΡΕΝ	10	8	5,00
6,02	ΘΥΛΗ	16	11	6,09
6,00	ΘΥΛΗ	15	10	6,06
6,05	ΘΥΛΗ	14	10	6,02
6,02	ΘΥΛΗ	15	10	6,06
6,01	ΑΡΡΕΝ	10	8	5,00
6,04	ΑΡΡΕΝ	7	6	4,01
6,02	ΘΥΛΗ	15	10	6,06
6,01	ΘΥΛΗ	14	10	6,02
6,05	ΑΡΡΕΝ	9	7	4,08

Πίνακας 23: δεδομένων από το ΑΘΗΝΑ ΤΕΣΤ στο κομμάτι της Γραφο-φωνολογικής ενημερότητας όσον αφορά την Διάκριση φθόγγων.

Διάκριση φθόγγων (ΔΦ)				
Χρονολογική ηλικία παιδιών	Φύλο	ΑΡΧΙΚΟΣ ΒΑΘΜΟΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΗΛΙΚΟ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
6:06	ΘΥΛΗ	19	10	6:05
6:01	ΑΡΡΕΝ	13	7	4:09
6:00	ΑΡΡΕΝ	15	8	5:03
6:06	ΘΥΛΗ	19	10	6:05
6:03	ΑΡΡΕΝ	11	6	4:04
6:03	ΘΥΛΗ	18	12	6:01
6:06	ΑΡΡΕΝ	12	6	4:07
6:03	ΘΥΛΗ	18	9	6:01
6:01	ΘΥΛΗ	17	9	5:10
6:01	ΑΡΡΕΝ	12	6	4:07
6:06	ΑΡΡΕΝ	14	7	5:00
6:01	ΑΡΡΕΝ	13	7	4:09
6:06	ΘΥΛΗ	18	9	6:01
6:04	ΘΥΛΗ	19	10	6:05
6:01	ΑΡΡΕΝ	13	7	4:09
6:03	ΑΡΡΕΝ	15	8	5:03
6:05	ΘΥΛΗ	19	10	6:05
6:01	ΑΡΡΕΝ	11	6	4:04
6:01	ΑΡΡΕΝ	14	7	5:00
6:02	ΘΥΛΗ	18	9	6:01
6:00	ΘΥΛΗ	19	10	6:05
6:05	ΘΥΛΗ	19	10	6:05
6:02	ΘΥΛΗ	18	9	6:01
6:01	ΑΡΡΕΝ	16	8	5:07
6:04	ΑΡΡΕΝ	11	6	4:04
6:02	ΘΥΛΗ	19	10	6:05
6:01	ΘΥΛΗ	17	9	5:10
6:05	ΑΡΡΕΝ	14	7	5:00

Πίνακας 24: δεδομένων από το ΑΘΗΝΑ ΤΕΣΤ στο κομμάτι της Γραφο-φωνολογικής ενημερότητας όσον αφορά την Σύνθεση φθόγγων

Σύνθεση φθόγγων (ΣΦ)				
Χρονολογική ηλικία παιδιών	Φύλο	ΑΡΧΙΚΟΣ ΒΑΘΜΟΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΗΛΙΚΟ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
6:06	ΘΥΛΗ	12	10	6:05
6:01	ΑΡΡΕΝ	4	6	4:05
6:00	ΑΡΡΕΝ	7	8	5:04
6:06	ΘΥΛΗ	11	10	6:03
6:03	ΑΡΡΕΝ	4	6	4:05
6:03	ΘΥΛΗ	9	9	5:10
6:06	ΑΡΡΕΝ	3	6	4:02
6:03	ΘΥΛΗ	12	10	6:05
6:01	ΘΥΛΗ	10	9	6:00
6:01	ΑΡΡΕΝ	6	7	5:01
6:06	ΑΡΡΕΝ	5	7	4:09
6:01	ΑΡΡΕΝ	6	7	5:01
6:06	ΘΥΛΗ	12	10	6:05
6:04	ΘΥΛΗ	11	10	6:03
6:01	ΑΡΡΕΝ	8	8	5:07
6:03	ΑΡΡΕΝ	5	7	4:09
6:05	ΘΥΛΗ	12	10	6:05
6:01	ΑΡΡΕΝ	3	6	4:02
6:01	ΑΡΡΕΝ	7	8	5:04
6:02	ΘΥΛΗ	12	10	6:05
6:00	ΘΥΛΗ	10	9	6:00
6:05	ΘΥΛΗ	11	10	6:03
6:02	ΘΥΛΗ	12	10	6:05
6:01	ΑΡΡΕΝ	6	7	5:04
6:04	ΑΡΡΕΝ	5	7	4:09
6:02	ΘΥΛΗ	11	10	6:03
6:01	ΘΥΛΗ	10	9	6:00
6:05	ΑΡΡΕΝ	5	7	4:09

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

